

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Prírodovedecká fakulta

Katedra geografie

Richard MELICHER

**PRIESTOROVÁ DISTRIBÚCIA
KULTÚRNOHISTORICKÝCH PREDPOKLADOV
CESTOVNÉHO RUCHU NA POVAŽÍ**

Bakalárska práca

Vedúci bakalárskej práce: Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.

Olomouc 2015

Bibliografický záznam

Autor (osobné číslo): Richard Melicher (R12182)

Študijný odbor: Regionálna geografia

Názov práce: Priestorová distribúcia kultúrohistorických predpokladov cestovného ruchu na Považí

Title of thesis: The spatial distribution of cultural and historical preconditions for tourism of Povazie

Vedúci práce: Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.

Rozsah práce: 74 strán, 13 viazaných príloh

Abstrakt: Bakalárska práca sa zaoberá priestorovým usporiadaním kultúrohistorických predpokladov rozvoja cestovného ruchu v regióne Považie. V jednotlivých kapitolách sú analyzované lokalizačné, realizačné a selektívne predpoklady rozvoja cestovného ruchu a hlavná pozornosť je venovaná kultúrohistorickým predpokladom, ich rozdeleniu a interpretácii do máp.

Kľúčové slová: cestovný ruch, Považie, kultúrohistorické predpoklady, pamiatky

Abstract: This bachelor thesis focuses on spatial distribution of cultural-historical preconditions of tourism development in the Povazie. In chapters, there are analyzed localization, selective and implementation factors of tourism and the main focus on the distribution of the cultural historical preconditions and interpretation in maps.

Keywords: tourism, Povazie, cultural historical preconditions, monuments

Prehlasujem, že som zadanú bakalársku prácu vypracoval samostatne pod vedením Mgr. Pavla Klapky, Ph.D. a tiež, že som uviedol všetku použitú literatúru a zdroje v zozname použitej literatúry.

V Olomouci dňa 12. 5. 2015

.....
podpis

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Richard MELICHER**
Osobní číslo: **R12182**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Priestorová distribúcia kultúrno-historických predpokladov cestovného ruchu na Pováží**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce bude teoreticky vycházet z Mariotova funkčně chorologického modelu cestovního ruchu. Cílem práce bude provést prostorovou analýzu vybraných lokalizačních předpokladů cestovního ruchu na Pováží. Území Pováží bude vymezeno po konzultacích s vedoucím práce. Dále bude provedena typologie faktorů podle zvolených kritérií. Nedílnou součástí práce bude mapové znázornění výsledků a jejich interpretace.

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Rozsah pracovní zprávy: **5 000 - 8 000 slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

- GARDAVSKÝ, V. (1993):** On Geography of Recreation. Acta Univ. Car., Geographica 28: 2, UK, Praha, s. 47-54.
HALL, C. M., PAGE, S. J. (2002): The Geography of Tourism and Recreation: environment, place, and space. Routledge, London and New York, 399 s.
MARIOT, P. (1983): Geografia cestovného ruchu. Veda, Bratislava, 252 s.
PEARCE, D. (1995): Tourism Today: a geographical analysis. Longman, Harlow, 240 s.
ROBINSON, G. M. (1998): Methods and Techniques in Human Geography. Wiley and sons, Chichester, 572 s.
SHAW, G., WILLIAMS, A. M. (2002): Critical Issues in Tourism: a geographical perspective. Blackwell Publishing, Oxford, 371 s.
TOUŠEK, V., KUNC, J., VYSTOUPIL, J. eds. (2008): Ekonomická a sociální geografie. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 411 s.
VEAL, A. J. (1997): Research Methods for Leisure and Tourism: a practical guide. Prentice Hall Financial Times, Harlow, 320 s.
VEAL, A. J. (2002): Leisure and Tourism Policy and Planning. CABI Publishing, Oxon, 288 s.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **7. července 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

L.S.

Prof. RNDr. Ivo Fréboř, CSc., Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Sazýrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 7. července 2014

Obsah

ÚVOD	8
1 CIELE PRÁCE.....	9
2 METODIKA PRÁCE.....	10
3 GEOGRAFIA CESTOVNÉHO RUCHU.....	11
3.1 Členenie cestovného ruchu	11
3.1.1 Druhy cestovného ruchu	11
3.1.2 Formy cestovného ruchu.....	12
4 VYMEDZENIE ÚZEMIA	13
5 FAKTORY A PREDPOKLADY ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU	15
6 ANALÝZA LOKALIZAČNÝCH PREDPOKLADOV CESTOVNÉHO RUCHU	15
6.1 Prírodné predpoklady cestovného ruchu.....	16
6.1.1 Reliéf	16
6.1.2 Klimatické pomery	17
6.1.3 Vodstvo.....	18
6.1.4 Rastlinstvo a živočíšstvo.....	18
6.2 Kultúrnohistorické predpoklady cestovného ruchu	19
7 ANALÝZA SELEKTÍVNYCH PREDPOKLADOV CESTOVNÉHO RUCHU.....	20
8 ANALÝZA REALIZAČNÝCH PREDPOKLADOV CESTOVNÉHO RUCHU	22
8.1 Komunikačné predpoklady cestovného ruchu	22
8.1.1 Cestná doprava.....	22
8.1.2 Železničná doprava.....	23
8.1.3 Letecká doprava	24
9 ANALÝZA KULTÚRNOHISTORICKÝCH PREDPOKLADOV CESTOVNÉHO RUCHU	24
9.1 Pamiatkové rezervácie	26
9.1.1 Mestské pamiatkové rezervácie	26
9.1.2 Vidiecke pamiatkové rezervácie	33
9.2 Pamiatkové zóny.....	36
9.2.1 Mestské pamiatkové zóny.....	36
9.2.2 Vidiecke pamiatkové zóny.....	36
9.3 Archeologické pamiatkové rezervácie	39
9.4 Kultúrne pamiatky	39
9.4.1 Národné kultúrne pamiatky – hnutel'né.....	41
9.4.2 Národné kultúrne pamiatky – nehnuteľné.....	41
9.4.3 Kultúrne pamiatky zapísané v ÚZKP	44
10 ZÁVER	59
11 SUMMARY	60
12 LITERATÚRA A ZDROJE	61
Zoznam príloh.....	65

Zoznam skratiek

AGTC	European Agreement on Important International Combined Transport Lines and Related Installations
APR	Archeologická pamiatková rezervácia
CHO	Chránený objekt
KP	Kultúrne pamiatky
LOTN	Letecké opravovne Trenčín
MPR	Mestská pamiatková rezervácia
MPZ	Mestská pamiatková zóna
NKP	Národná kultúrna pamiatka
NP	Národná pamiatka
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
SAV	Slovenská akadémia vied
SNP	Slovenské národné povstanie
ÚPSVaR	Úrad práce sociálnych vecí a rodiny
ÚZKP	Ústredný zoznam kultúrnych pamiatok
VPR	Vidiecke pamiatkové rezervácie
VPZ	Vidiecke pamiatkové zóny

ÚVOD

Ak hovoríme o cestovnom ruchu, hovoríme o jednom z najviac sa rozvíjajúcom odvetví národného hospodárstva. Cestovný ruch patrí medzi ekonomicky najlepšie rastúce odvetvia tretieho sektoru. Jedná sa tiež o celospoločenský a celoplošný jav, s ktorým sa stretávame veľmi často na mnohých miestach.

Vzhľadom k polohe Považia na dôležitých cestných aj železničných koridoroch a na historických cestách môžeme povedať, že cestovný ruch tu má dobré podmienky pre svoj rozvoj. Oblasť je známa prírodnými prameňmi, termálnymi kúpaliskami a nespočetnými možnosťami na pešiu turistiku a rekreáciu. Špecifickým typom cestovného ruchu je cestovný ruch uskutočňovaný za účelom poznávania pamiatok a miest, ktoré dotvárajú kultúrnu krajinu.

Táto práca sa snaží priestorovo analyzovať rozmiestnenie kultúrnohistorických pamiatok a miest atraktívnych pre účastníkov cestovného ruchu a takisto pokiaľ je to možné vysvetliť geografickú viazanosť pamiatok k územiu.

1 CIELE PRÁCE

Cieľom tejto práce je na základe teoretického východiska z Mariotovho funkčno – chronologického modelu cestovného ruchu analyzovať vybrané lokalizačné predpoklady rozvoja cestovného ruchu. Sú nimi kultúrnohistorické predpoklady, ktoré sú v spojitosti k územia Považia najdôležitejšou formou cestovného ruchu.

V úvodných kapitolách bude vysvetlený pojem cestovný ruch, jeho členenie na druhy a formy. Potom bude stručne charakterizované územie záujmu. Následne sa práca bude venovať analýze lokalizačných, selektívnych a realizačných predpokladov či už z teoretického hľadiska alebo aj v spojitosti k územia. Kultúrnohistorickým predpokladom v tejto časti bude venovaná menšia pozornosť, pretože tie budú predmetom ďalších kapitol ako hlavnej téme bakalárskej práce.

V poslednej časti práce sa ako hlavnému predmetu budeme venovať analýze kultúrnohistorických predpokladov cestovného ruchu na Považí a predovšetkým ich priestorovej distribúcií a cieľu zistiť viazanosť rozmiestnenia pamiatok a geografickej polohy.

2 METODIKA PRÁCE

Pre vypracovanie bakalárskej práce bolo nutné naštudovať množstvo literárnych zdrojov, ku ktorým boli pridané zdroje elektronické, ktoré pomohli hlavne pri presnom geografickom zaradení jednotlivých pamiatok a následnej interpretácii do máp. Ako hlavný metodický prínos práce sme zvolili klasifikáciu kultúrohistorických pamiatok podľa časového hľadiska a následne charakteru stavby. Pre toto sme si vytvorili metódu určitého klasifikačného diagramu, ktorý je popísaný v kapitole *Analýza kultúrohistorických predpokladov cestovného ruchu*.

Vzhľadom na to, že na skúmanom území sa nachádza viac ako 2 500 potenciálnych objektov, sme museli vykonať korekciu na pamiatky najvýznamnejšie a pre smerovanie účastníkov cestovného ruchu aj najpríťažlivejšie a najzaujímavejšie. V kapitole *Kultúrne pamiatky zapísané v ÚZKP* sme vybrali 200 konkrétnych pamiatok. Z nehnuteľných sa jedná o hrady, zámky, kaštiele a pamätné domy významných osobností slovenských dejín. Hrady a zámky sú najnavštevovanejšími objektmi na Považí, preto boli spomedzi všetkých pamiatok vybrané prioritne ako najdôležitejšie. Z nehnuteľných sme za najdôležitejšie vybrali pamätníky vojnové, pamätníky SNP a pamätníky a pomníky iných udalostí z dejín Slovenska.

Ako najviac používaný literárny zdroj pri písaní práce nám slúžila kniha *Geografia cestovného ruchu* (Mariot, 1983), kde bol vysvetlený funkčno – chronologický model cestovného ruchu. Na toto dielo nadväzuje aj *Ekonomická a sociálna geografia* (Toušek, Kunc, Vystoupil a kol., 2008), v ktorej sa autori zaoberajú jednotlivými faktormi rozvoja cestovného ruchu. Pri hodnotení prírodných predpokladov daného územia považujeme za dôležitý zdroj sériu publikácií s názvom *Turistický sprievodca ČSSR* (Vavřík, Petrovič, 1985, 1986, 1988). V kapitole týkajúcej sa pamiatkových rezervácií bola najviac využívaná kniha *Kultúrne krásy Slovenska: Najkrajšie mestá a mestské pamiatkové rezervácie* (Dvořáková, Kollár, 2007) a v kapitole, kde sa spomínajú hrady a kaštiele môžeme považovať knihu *Slovenské hrady a kaštiele* (Izakovičová, Križanová, Fiala, 1969) za veľmi hodnotný zdroj.

Elektronické zdroje slúžili prevažne pre získanie informácií o území a rozmiestnení kultúrohistorických pamiatok. Za obzvlášť prínosný elektronický zdroj môžeme považovať internetovú stránku *Pamiatkového úradu slovenskej republiky* a jeho prístupného registra kultúrnych pamiatok s názvom *Ústredný zoznam kultúrnych pamiatok*. Štatistické údaje využité v texte sme získali z webových stránok *Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny*.

Pre kartografickú interpretáciu poslúžila ako hodnotný zdroj webová stránka www.google.sk/maps a dostupné vrstvy v programe ArcGis. Následná interpretácia prebehla v programe *ArcMap 10.1*. Všetky tabuľky, ktoré sa nachádzajú v práci boli vytvorené v programe *Microsoft Excel 2010*.

3 GEOGRAFIA CESTOVNÉHO RUCHU

Toušek, Kunc, Vystoupil a kol. (2008) vo svojom diele *Ekonomická a sociálna geografia* uvádzajú, že geografia cestovného ruchu je odbor, zaoberajúci sa štúdiom zákonitostí priestorových vzťahov medzi cestovným ruchom a rekreáciou na jednej strane a krajinou sférou na strane druhej, zákonitosťami a faktickým rozmiestnením cestovného ruchu v oblastiach rôznej priestorovej hierarchie. Ďalej sa geografia cestovného ruchu zaoberá štúdiom lokalizačných, realizačných a selektívnych faktorov a podmienok rozvoja cestovného ruchu (príroda, kultúra, životná úroveň apod.)

Jestvovanie vzájomne pospájaných podnetov pre mimoriadny rozvoj cestového ruchu tiež vplýva na mnohotvárnosť foriem jeho výskytu, čo sťažuje možnosti vytvoriť všeobecnú a všestranne vyčerpávajúcu definíciu cestovného ruchu. Ako jednu z najširšie akceptovateľných definícií cestovného ruchu možno uviesť formuláciu, ktorú publikoval Kaspar (1971): „Cestovný ruch alebo turizmus predstavuje komplex vzťahov a javov vznikajúcich pri cestách a pobyte osôb, pre ktoré miesto ich pobytu nie je miestom ich stáleho bydliska ani pracoviska.“ (Mariot, 1983).

3.1 Členenie cestovného ruchu

3.1.1 Druhy cestovného ruchu

Pri určovaní druhov cestovného ruchu musíme brať do úvahy a zdôrazňovať určité prvky. Môže ísť napr. o dĺžku pobytu, spôsob dopravy, motív účasti. Najčastejšie sa vychádza z nasledujúcich kritérií:

- podľa miesta realizácie
  - domáci cestovný ruch
  - zahraničný cestovný ruch
- podľa spôsobu účasti a formy úhrady nákladov
  - voľný cestovný ruch (účastník si náklady hradí sám a slobodne sa rozhoduje)

- viazaný cestovný ruch (úhrada účastníka je úplne hrazená alebo dopĺňovaná zo spoločenských fondov)
  - podľa spôsobu a organizácie zabezpečenia služieb
    - neorganizovaný cestovný ruch (všetko potrebné si účastník zabezpečuje sám)
    - organizovaný cestovný ruch (cestu aj pobyt organizuje určitá organizácia)
    - cestovný ruch mimo verejné formy (nie je potreba organizovať ubytovanie a v zásade ani iné služby)
  - podľa veľkosti skupiny
    - skupinový cestovný ruch
    - individuálny cestovný ruch
  - podľa dĺžky účasti
    - krátkodobý cestovný ruch
    - dlhodobý cestovný ruch
  - podľa časového rytmu
    - každodenný
    - víkendový
    - týždenný
    - dlhodobejší
  - podľa rozloženia v priebehu roka
    - sezónny
    - celoročný
- (Toušek, Kunc, Vystoupil a kol., 2008)

3.1.2 Formy cestovného ruchu

Pri vymedzovaní foriem cestovného ruchu môžeme vychádzať z aktivít cestovného ruchu. Vychádzajú zo zamerania cestovného ruchu na uspokojovanie určitých konkrétnych potrieb účastníka cestovného ruchu.

Formy cestovného ruchu:

- mestský cestovný ruch
- letná rekreácia
- zimná rekreácia
- kúpeľný cestovný ruch
- kongresový cestovný ruch

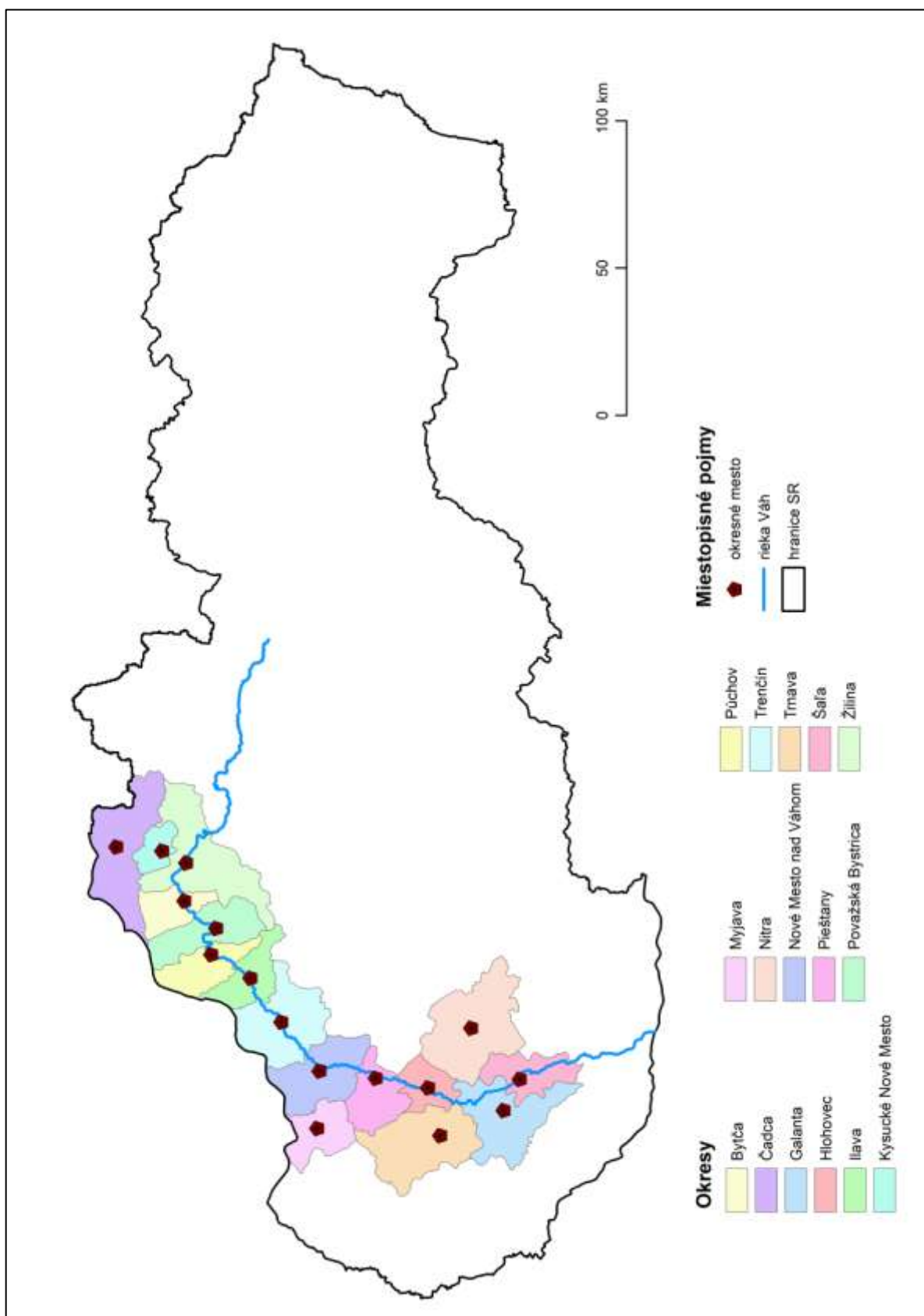
- agroturistika
- lovecký cestovný ruch
- priemyslový cestovný ruch

atď. (Toušek, Kunc, Vystoupil a kol., 2008)

4 VYMEDZENIE ÚZEMIA

Zájmová oblasť tejto práce je vymedzená na území slovenského historického regiónu Považie. Územie dostalo názov podľa rieky Váh, ktorá preteká celou oblasťou od najsevernejšieho okresu Žilina až po najjužnejší okres Šaľa. Z geomorfologického hľadiska sa Považie nachádza na území Vonkajších a Vnútorých Západných Karpát, ktoré od seba oddeľuje Považské podolie. Okrem rieky Váh územie vymedzujú Biele Karpaty, Považský Inovec, Strážovské vrchy, Malé Karpaty, Malá Fatra, Tribeč a Javorníky.

Územie Považia zasahuje do 4 krajov (Žilinský, Trenčiansky, Trnavský, Nitriansky) a do 16 okresov s celkovou rozlohou 7 197,5 km². Najväčším okresom na Považí je okres Žilina a najmenším je okres Hlohovec (Obr. 1).

Obr. 1: Administratívne členenie regiónu Považie (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10)

5 FAKTORY A PREDPOKLADY ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU

Väčšina autorov geografických výskumov cestovného ruchu sa všeobecnejšie alebo detailnejšie zaoberala predpokladmi cestovného ruchu. Všíkali si ich predovšetkým pri štúdiu konkrétnych území, najmä z hľadiska úlohy, ktorú majú pri určovaní rozšírenia a štruktúry cestovného ruchu. Detailnejší pohľad na tieto časti publikovaných prác umožňuje zostaviť pomerne širokú škálu činiteľov, ktoré sa určitým spôsobom zúčastňujú na vytváraní možností rozvoja cestovného ruchu. Sú to predovšetkým poloha územia, reliéf, klíma, vodstvo, rastlinstvo, kultúrohistorické pamätihodnosti a ďalej niektoré demografické a sídelné charakteristiky.

Výsledky analýz potvrdili, že činitele, ktoré vstupujú ako komponenty komplexu predpokladov cestovného ruchu, hrajú pri určovaní lokalizácie, objemu, časového priebehu a štruktúry cestovného ruchu skutočne rozdielnu úlohu.

Z tohto hľadiska možno komponenty komplexu predpokladov cestovného ruchu rozdeliť do troch základných skupín. Sú to:

- lokalizačné predpoklady cestovného ruchu
- selektívne predpoklady cestovného ruchu
- realizačné predpoklady cestovného ruchu

6 ANALÝZA LOKALIZAČNÝCH PREDPOKLADOV CESTOVNÉHO RUCHU

Ak prihliadneme na tradičné delenie predpokladov cestovného ruchu a nahradíme ich funkčno-chronologickým pohľadom, potom skupinu lokalizačných predpokladov tvoria prírodné predpoklady (reliéf, klíma, vodstvo, rastlinstvo a živočíšstvo, celkový obraz krajiny) a kultúrohistorické predpoklady (kultúrne pamiatky, ľudová kultúra, iné kultúrohistorické predpoklady, centrálné inštitúcie) (Mariot,1983). Kultúrohistorickým predpokladom ako hlavnému predmetu práce bude venovaná samostatná kapitola, preto budú spomenuté v nasledujúcej kapitole len okrajovo.

6.1 Prírodné predpoklady cestovného ruchu

Prírodné zdroje a predpoklady sú základným faktorom podmieňujúcim vznik a prvotné štádium formovania rekreačných procesov, rekreačných územných systémov. Jednou z hlavných úloh geografie cestovného ruchu a rekreácie je štúdium a hodnotenie rekreačnej využiteľnosti prírodných zdrojov a podmienok, teda štúdium prírodného lokalizačného potenciálu.

6.1.1 Reliéf

Reliéf je základným štruktúrnym prvkom prírodných rekreačných zdrojov. Povrchové tvary reliéfu umožňujú rôznorodé funkčné využitie pre rekreáciu a cestovný ruch. Reliéf takisto podmieňuje výskyt a lokalizáciu rady ostatných prírodných rekreačných prvkov. Z jednotlivých charakteristík reliéfu sú z hľadiska výberu a realizácie rekreačných a turistických aktivít uvádzané ako najvýznamnejšie formy povrchu, výšková poloha, vertikálna členitosť, horizontálna členitosť (Toušek, Kunc, Vystoupil a kol., 2008).

Vybrané územie sa rozkladá v oblasti Vonkajších a Vnútorých Západných Karpát. Najvýznamnejšími celkami zastúpenými v geomorfológii územia sú Biele Karpaty, Malá Fatra, Strážovské vrchy a Považský Inovec, Považské podolie a Javorníky.

Turistická oblasť Biele Karpaty je pohraničným územím. Rozprestiera sa na území Českej republiky a Slovenskej republiky. Najsevernejší bod oblasti sa nachádza pri obci Lúky pod Makytou (okres Púchov). Dosahuje 49°12' severnej zemepisnej šírky. Najjužnejší od je vzdialený 95 km. Je ním obec Osuské v okrese Senica. Biele Karpaty patria do geomorfologickej oblasti Slovensko-moravské Karpaty. Z geologického hľadiska ide o monotónne územie budované flyšovými horninami. Najvyšším vrchom Bielych Karpát je Veľká Javorina s nadmorskou výškou 970 m n. m. Slovenská časť Bielych Karpát sa delí na 9 podcelkov (Tab. 1). Súčasťou Bielych Karpát je aj bradlové pásmo, ktoré predstavuje najdlhšiu geologickú jednotku Karpát. Tiahne sa v úzkom páse prakticky po celom území Slovenskej republiky v dĺžke 400 km (Kollár, 2005).

Tab. 1: Geomorfologické delenie slovenskej časti Bielych Karpát

Subprovincia	Provincia	Celok	Podcelky
Vonkajšie Západné Karpáty	Slovensko-moravské Karpáty	Biele Karpáty	Žalostinská vrchovina
			Javorinská vrchovina
			Beštiny
			Lopenická hornatina
			Súčanská vrchovina
			Kobylináč
			Kýčerská vrchovina
			Bošácke bradlá
Vršatské bradlá			

Zdroj: S batohom po Slovensku, Kollár (2005)

Považské Podolie ja akousi hranicou medzi Vnútrojnými a Vonkajšími Západnými Karpátmi. Zaberá stredný tok Váhu od Žiliny po Nové Mesto nad Váhom. Susedí s Javorníkmi na severe, s Bielymi Karpátmi na západe, s Myjavskou pahorkatinou a Malými Karpátmi na juhozápade, s Podunajskou pahorkatinou a Považským Inovcom na juhu, so Strážovskými vrchmi na východe a napokon so Súľovskými vrchmi na severovýchode.

Považský Inovec sa nachádza v severozápadnej časti Slovenska medzi severným tokom Váhu a stredným tokom Nitry. Centrálna vyššie položená časť patrí k podsústave Karpát a okrajové časti do podsústavy Panónskej panvy. Jeho centrálnu a východnú časť tvoria svory, magmatity a ruly, severozápadnú časť pieskovce, bridlice a zlepenice. Najvyšším bodom je Inovec s nadmorskou výškou 1 042 m n. m. (Petrovič D., Petrovič J. a kol., 1986).

Strážovské vrchy patria do Fatransko-tatranskej oblasti. Majú rozlohu viac ako 900 km², pričom dĺžka pohoria je v smere sever-juh 70 km a maximálna šírka je 30 km. Najvyšším bodom je Strážov s nadmorskou výškou 1 213 m n. m. Výrazným znakom tejto oblasti sú značné rozdielnosti v členitosti reliéfu. Uplatňuje sa tu reliéf od mierne zvlnenej pahorkatiny (31 – 100 m n. m.) až po reliéf vysočín (471 – 640 m n. m.) (Vavřík, Vavříková a kol., 1985).

6.1.2 Klimatické pomery

Rovnako aj tie patria medzi základné prírodné lokalizačné predpoklady pre rekreáciu. Vplyv podnebia na územie je možné posudzovať z dvoch základných hľadísk, a to ako pôsobenie horizontálnej a vertikálnej zonálnosti podnebia na Zemi a pôsobenie klimatických prvkov v konkrétnom území či lokalite (Toušek, Kunc, Vystoupil a kol., 2008)

Oblasť Považia zasahuje do dvoch klimatických oblastí. Na severe je to mierne teplá klimatická oblasť, zasahujúca do nadmorských výšok 400 – 800 m n. m. s vlhkou klímou a na

juhu do teplej klimatickej oblasti s mierne vlhkou klímou, ktorá zasahuje do výšky 400 m n. m. V mierne teplej klimatickej oblasti, nazvanej aj zóna kotlín sa vyskytujú priemerné ročné teploty od 5 do 8,5 °C. Typickým príkladom je Žilina kde sa takisto cez rok vyskytuje aj najviac slnečného svitu. Priemerný ročný úhrn zrážok na Považí dosahuje 750 – 850 mm. Smer prúdenia vzduchu tu ovplyvňuje smer kotlín a dolín. Na Považí a Ponitří prevláda severné prúdenie vzduchu, ktoré prináša nižšie teploty.

6.1.3 Vodstvo

Patrí k najvýznamnejším predpokladom a faktorom prírodného rekreačného potenciálu. Hydrologické podmienky majú jeden z rozhodujúcich vplyvov na lokalizáciu turistických prúdov a rekreačných pobytov. Stojaté a tečúce vody okrem kúpania umožňujú vykonávať radu športových aktivít (Toušek, Kunc, Vystoupil a kol., 2008)

Hydrologicky patrí oblasť do úmoria Baltského mora a do povodí Váhu a Moravy. Najvýznamnejším vodným tokom a vodným zdrojom je rieka, podľa ktorej územie dostalo svoj názov, rieka Váh. Je to najdlhšia rieka Slovenska s celkovou dĺžkou 403 km. Váh vzniká sútokom Bieleho a Čierneho Váhu pri Kráľovej Lehote. Rozloha povodia je 10 640 km². V Komárne ústi do Dunaja. Vodné zdroje sú tu významným faktorom lokalizácie cestovného ruchu. V oblasti je množstvo možností pre rekreáciu pri vode. Z rekreačne atraktívnych miest je treba spomenúť vodnú nádrž Nosice, Sĺňavu, Hričov a Kráľovú. Na rieke Váh je komplex 22 hydroelektrární s názvom Vážska kaskáda.

6.1.4 Rastlinstvo a živočíšstvo

Tieto dva faktory majú z hľadiska cestovného ruchu a rekreácie rovnako nezastupiteľné úlohy. Rastlinstvo dotvára celkový charakter krajiny. K základným rekreačným prvkom patrí les. Jeho druhová rozmanitosť podporuje rozvoj turistiky a letnej rekreácie. Živočíšstvo má menšiu úlohu v zastúpení prírodných predpokladov. Uplatňuje sa predovšetkým ako špeciálny druh rekreácie a to možnosti lovu zveri a rybolovu (Toušek, Kunc, Vystoupil a kol., 2008)

Členitý reliéf a veľké rozpätie nadmorských výšok podmienili pestrosť rastlinstva. Takmer 83 % územia je pokrytého lesom. Prevažujú pásma dubové a bukové, v Malej Fatre lesy zmiešané. Na území sa nachádza rozmanité zastúpenie endemitickej flóry. Z významných druhov je to rumenica Visianova, hadí mor španielsky, alchemilka Sojákova.

Typickým javom pre oblasť Strážovských vrchov je prelínanie teplomilných a horských prvkov. Preto má v tejto oblasti celý rad rastlín hranice svojho rozšírenia (Vavřík, Vavříková a kol., 1985).

Fauna Považia je rovnako veľmi pestrá. Vyskytujú sa tu ohrozené druhy a na Slovensku raritné. Vďaka vhodným prírodným podmienkam sa na území Považia darí hlavne poľovnej zveri ako jeleňom, srnám a divým sviniam. V oblasti Malej Fatry je možné pozorovať medveďa hnedého, rysa ostrovida a výnimočne vlka dravého. Pre oblasť je charakteristické prelínanie na nížinách žijúcich druhov a druhov viazaných na horské oblasti. Z dravých vtákov môžeme pozorovať myšiaka hôrneho, sokola myšiara, jastraba sťahovavého a vo vyššie položených oblastiach Malej Fatry aj orla skalného. Popri vodných tokoch, ak nemajú vysoký spád, môžeme vidieť ondatry a hryzce.

6.2 Kultúrohistorické predpoklady cestovného ruchu

Odlišujú sa od prírodných predpokladov tým, že vznikli činnosťou človeka, sú teda špecifickými lokalizačnými faktormi a v porovnaní s prírodnými majú aj špecifické priestorové rozloženie. Kultúrohistorické predpoklady cestovného ruchu prispievajú k jeho lokalizácii do sídel, ktoré vystupujú ako strediská s obytnou, administratívnou a výrobnou funkciou. Pri hodnotení kultúrohistorických predpokladov cestovného ruchu možno rozlišovať dve charakterovo odlišné podskupiny:

- kultúrne pamiatky – vyvolávajú svojou atraktivnosťou účasť obyvateľstva na odpočinkových formách cestovného ruchu
- centrálné inštitúcie – sú podnetom pre vznik zamestnaneckého cestovného ruchu

Hodnotenie kultúrnych pamiatok ako lokalizačných predpokladov cestovného ruchu vychádza z troch základných kritérií delenia kultúrnych pamiatok rozlišovaných na kvalitatívnej, druhovej alebo časovej úrovni. Tento prístup reprezentuje funkčný aspekt hodnotenia. Chorický pohľad, ktorý možno realizovať vo všetkých troch úrovniach funkčného hodnotenia, zastupuje vyjadrenie teritoriálnych rozmerov atraktivnosti jednotlivých kultúrnych pamiatok.

Odvodzuje sa prevažne z empirických hodnotení a umožňuje rozlišovať kultúrne pamiatky:

- celoštátne atraktívne
- regionálne atraktívne
- lokálne atraktívne

(Mariot, 1983)

Dá sa teda povedať, že komplexné hodnotenie kultúrnych pamiatok ako lokalizačných predpokladov cestovného ruchu sa uskutočňuje podľa obcí a miest tak, že sa vymedzia mestá a obce s kultúrnymi pamiatkami celoštátneho, regionálneho a lokálneho významu.

7 ANALÝZA SELEKTÍVNYCH PREDPOKLADOV CESTOVNÉHO RUCHU

Toušek, Kunc, Vystoupil a kol. (2008) tvrdia, že ak prírodné zdroje stoja na strane lokalizačných faktorov, tak na strane druhej stoja také zdroje a predpoklady, ktoré uvádzajú do činnosti rekreačné a turistické procesy. Sú to rôzne socioekonomické charakteristiky, ktoré ovplyvňujú hlavne intenzitu účasti obyvateľstva na cestovnom ruchu a rekreácii.

V tejto oblasti je možné vyčleniť dve významné oblasti geografického výskumu uvedenej problematiky:

- štúdium príčin rekreačných potrieb a nárokov obyvateľstva a príčin faktorov rozvoja rekreácie a cestovného ruchu a ich územné rozlíšenie
- štúdium socioekonomických podmienok pre rozvoj rekreácie a cestovného ruchu

Selektívne predpoklady dokumentujú spôsobilosť spoločnosti zúčastniť sa na cestovnom ruchu. Pri výbere ukazovateľov, ktorú umožňujú charakterizovať záujem obyvateľov o cestovný ruch sa dá vychádzať z výsledkov analýz závislosti medzi objemom účasti obyvateľstva na cestovnom ruchu a hodnotou niektorých socioekonomických alebo iných údajov.

Významný podnet pre účasť obyvateľov na cestovnom ruchu formuje existencia intenzívne urbanizovaných území, ktoré charakterizuje vysoká hustota obyvateľstva. Zo socioekonomických ukazovateľov majú najväčší význam predovšetkým údaje

o demografickej štruktúre obyvateľstva. V rámci hodnotenia selektívnych predpokladov treba brať do úvahy tri skupiny predpokladov:

- urbanizačné predpoklady – hustota sídel, veľkosť sídel, zástavba sídel
- demografické predpoklady – hustota obyvateľstva
- sociologické predpoklady – vzdelanie, príjem
(Mariot, 1983)

Vo vzťahu k skúmanému územiu boli vybrané určité demografické charakteristiky. Územie je administratívne zhodné s 15 okresmi preto boli porovnané demografické charakteristiky s krajinami, v ktorých sa nachádzajú a takisto v porovnaní so Slovenskou republikou ako celkom (Tab. 2).

Tab. 2: Vybrané socioekonomické charakteristiky (k 31. 12. 2013)

	rozloha (km ²)	počet obcí	počet obyvateľov (tis.)	hustota zaľudnenia (obyv./km ²)	priemerný vek	miera nezamestnanosti (%)	podiel mestského obyvateľstva (%)*
Považie	7 197,5	405	1 067,5	149,1	40,1	7,1	47,2
Trenčiansky kraj	4 501,9	275	592,4	131,6	41,0	9,5	57,7
Nitriansky kraj	6 343,4	359	686,7	108,3	41,1	11,5	48,0
Žilinský kraj	6 808,4	262	690,4	101,4	39,0	11,0	51,1
Trnavský kraj	4 174,2	251	557,6	133,6	40,4	8,3	50,1
Slovenská republika	49 036,0	2 927	5 421,0	111,1	40,0	12,4	56,0

Poznámka: *údaj z roku 2004

Zdroj: ÚPSVaR, 2015; Regióny Slovenska, 2004)

Osídlenie Považia je veľmi charakteristické vzhľadom k členitému reliéfu. Obyvateľstvo sa koncentruje do oblasti Považského podolia a najmä oblasť Horného Považia s výnimkou okresu Kysucké Nové Mesto. Oblasť Horného Považia patrí medzi pomerne husté mestské zoskupenia na Slovensku, zvykne sa preto označovať aj ako aglomerácia Horné Považie. Paradox je však v porovnaní s hustotou zaľudnenia Žilinského kraja, ktorá patrí medzi najnižšie v Slovenskej republike. Na území Považia sa nachádzajú 4 z 8 počtom obyvateľov najväčších miest a to mestá Žilina, Trnava, Nitra a Trenčín, pričom najväčším mestom oblasti počtom obyvateľov je Nitra, kde žije približne 86 500 obyvateľov (ÚPSVaR, 2013). Rozlohou najväčším mestom oblasti Považia je Trenčín s rozlohou 82 km².

Selektívne predpoklady predstavujú celý súbor faktorov, preto vyššie uvedené charakteristiky nepredstavujú komplexnú analýzu, ale len určité vybrané prvky.

8 ANALÝZA REALIZAČNÝCH PREDPOKLADOV CESTOVNÉHO RUCHU

Z hľadiska širokého teritoriálneho pohľadu na cestovný ruch sa význam realizačných predpokladov zvýšil tým, že umožňujú realizovať jestvujúci záujem o účasť na cestovnom ruchu. Preto majú realizačné predpoklady rovnaký význam pre rozvoj cestovného ruchu ako lokalizačné a selektívne predpoklady. Zo súboru predpokladov cestovného ruchu možno k realizačným predpokladom cestovného ruchu priradiť:

- komunikačné predpoklady
- materiálne technickú základňu cestovného ruchu

8.1 Komunikačné predpoklady cestovného ruchu

Hlavnú úlohu komunikačných predpokladov zohráva zabezpečenie minimalizácie časových strát potrebných na prekonanie vzdialenosti medzi miestom trvalého bydliska účastníka cestovného ruchu a miestom, ktoré chce navštíviť. Rozsah a miera únosnosti týchto časových strát sú priamo úmerné dĺžke voľného času účastníka cestovného ruchu (Mariot, 1983).

Územie Považia sa nachádza v dopravnom koridore Bratislava – Žilina – Košice – Užhorod, preto sa táto kapitola zameria na cestnú a železničnú dopravu, ktorá má primárne dôležitú funkciu pri cestách za rekreáciou a účasťou na cestovnom ruchu a takisto letecká doprava, ktorá má na území menší, ale dôležitý význam.

8.1.1 Cestná doprava

Ako uvádza Mariot (1983), tak medzinárodné cesty a cesty celoštátneho významu majú pri presune na veľké vzdialenosti dôležitú úlohu najmä v letnom období. Koridor týchto ciest sa stáva miestom intenzívnych kontaktov účastníkov cestovného ruchu s okolitým prostredím.

Ako už bolo spomenuté, územie Považia sa nachádza v dôležitom dopravnom koridore Bratislava – Žilina – Košice – Užhorod. Koridorom prechádza predovšetkým diaľnica D1 Bratislava – Košice, ktorá je dôležitým faktorom pri presune na veľké vzdialenosti a vo vzťahu k územiu Považia pomáha minimalizovať časové straty. Z medzinárodného hľadiska je významnou tepnou cesta I/50 Praha – Užhorod, ktorá územím Považia prechádza od Drietomy krížom cez okres Trenčín v smere na Bánovce nad Bebravou.

Z ďalších ciest I. triedy je nutné spomenúť trasu, ktoré kopíruje diaľnicu D1 a tou je cesta I/61 Bratislava – Žilina a z nej vychádzajúce cesty I. triedy I/49, I/49A, I/18, I/11, I/11A a I/49, ktoré pokračujú hraničnými prechodmi do Českej republiky, resp. do Poľska. Pretože sa v oblasti nachádza veľké množstvo obcí s príležitosťami pre rekreáciu okrem diaľnice disponuje územie hustou sieťou ciest II. a III. triedy, predovšetkým v Trnavskom kraji, ktorý je nížinatý, preto reliéf pri výstavbe infraštruktúry neprekážal.

8.1.2 Železničná doprava

Nemalú úlohu pri hodnotení komunikačných predpokladov skúmaného územia zohráva železničná doprava, ktorá po cestnej doprave prepraví územím najviac ľudí. Tak ako územím prechádza cestný koridor, prechádza ním aj železničný koridor európskeho významu Bratislava – Žilina – Košice – Čierna nad Tisou. Slovenská vetva eurokoridoru je rozdelená na 8 úsekov pričom Považím prechádzajú 4 úseky:

- Bratislava – Trnava
- Trnava – Nové Mesto nad Váhom
- Nové Mesto nad Váhom – Púchov
- Púchov – Žilina

Do siete najdôležitejších železničných tratí medzinárodnej kombinovanej dopravy v Dohode AGTC sú na území Považia zastúpené tieto železničné trate:

- C-E 40 - Le Havre - Paris - Frankfurt / M - Nürnberg - Plzeň - Praha - Hranice na Moravě - Ostrava - Mosty u Jablunkova - Čadca - Žilina – Poprad-Tatry - Košice - Čierna nad Tisou - Čop
- C-E 63 - Žilina - Leopoldov - Bratislava - Kittsee - Wien - Leopoldov – Galanta

Čím ďalej tým viac získavajú na väčšom význame trate regionálneho významu, konkrétne za účelom kúpeľnej rekreácie bola vybudovaná trať 122 Trenčianska Teplá – Trenčianske Teplice. Pre cestovný ruch, predovšetkým v zimnom období majú význam aj trate 125 Púchov – Horní Lideč, 127 Žilina – Mosty u Jablunkova a 128 Čadca – Makov.

8.1.3 Letecká doprava

Tento druh dopravy z ďaleka nedosahuje také prepravné kapacity ako predchádzajúce dva, ale má význam pri konkrétnej forme cestovného ruchu a tou je kongresový cestovný ruch. Ak spomíname túto formu cestovného ruchu je dôležité zamerať sa na letisko Žilina. Letisko Žilina je využívané pre leteckú dopravu slovenských a zahraničných leteckých spoločností, lety firemných a súkromných lietadiel, letecký výcvik a športové lietanie, sanitné lety, špeciálne letecké práce a činnosť letectva Armády SR. V spojitosti s kongresovým cestovným ruchom plní toto letisko primárne jednu funkciu a to tzv. „Služobky na otočku“. Sú to služby aero taxi, ktoré žilinské letisko prevádzkuje na trase zo Žiliny do veľkých európskych miest.

Ďalším letiskom na území Považia je letisko Piešťany, ktoré zohráva úlohu pri kúpeľnom cestovnom ruchu. Letisko Piešťany je medzinárodné letisko. Služi pre pravidelné medzinárodné charterové lety pre pacientov do a z piešťanských kúpeľov.

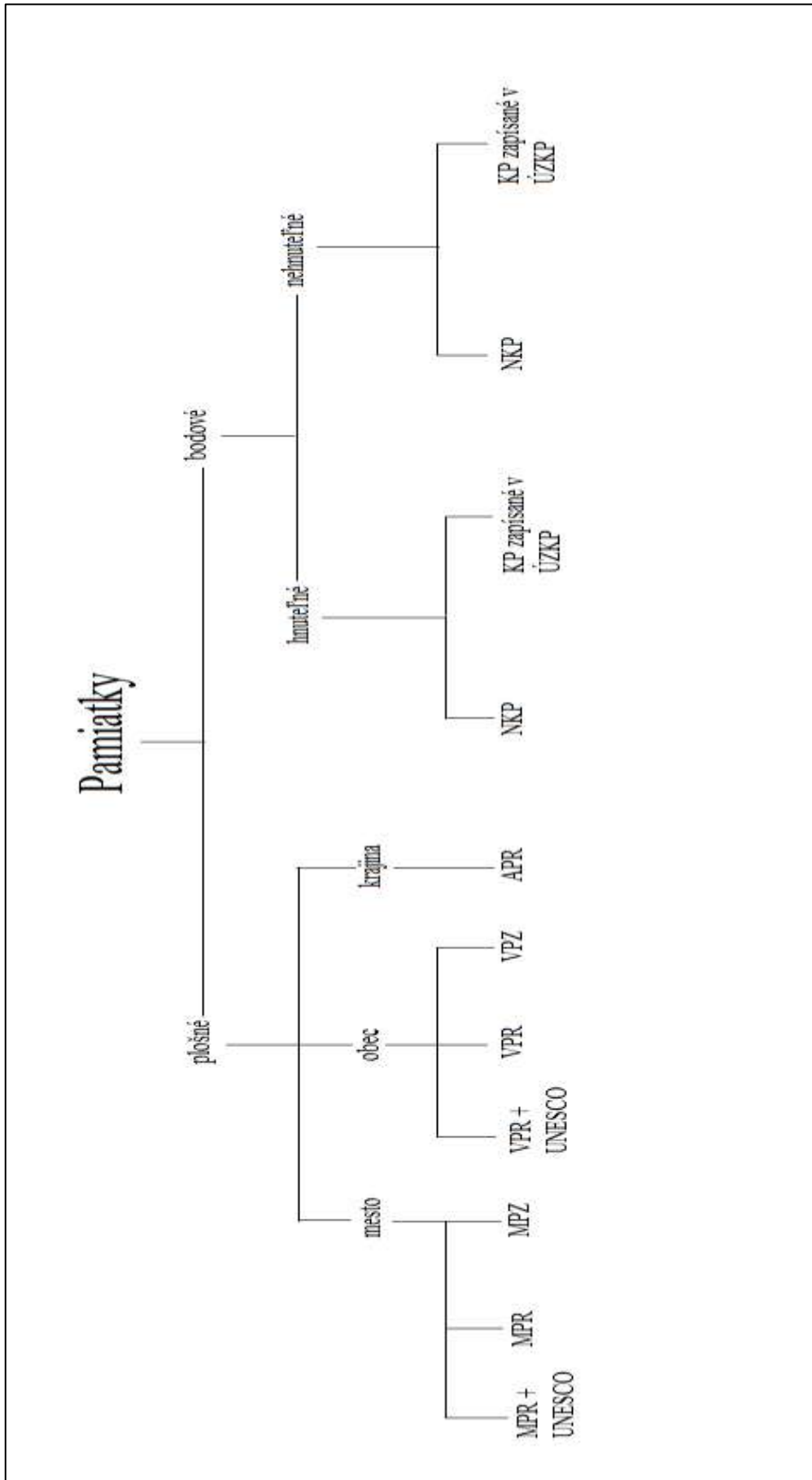
Posledným letiskom, ale len lokálneho významu na území Považia je letisko Trenčín, ktoré patrí spoločnosti LOTN a slúži len na športové účely, lety malých súkromných lietadiel a na zážitkové lety.

9 ANALÝZA KULTÚRNOHISTORICKÝCH PREDPOKLADOV CESTOVNÉHO RUCHU

Ako už bolo vyššie spomenuté, kultúrnohistorické predpoklady sa odlišujú od prírodných tým, že vznikli činnosťou človeka a preto majú aj špeciálne priestorové rozloženie. Prispievajú k lokalizácii cestovného ruchu nie len do neosídlennej alebo sporadicky osídlennej krajiny, ale hlavne do sídel.

Pre potreby komplexného hodnotenia sme si rozdelili kultúrnohistorické predpoklady podľa určitých kategórií a vytvorili si diagram, podľa ktorého sme klasifikovali (Obr. 2). V prvom rade sme rozdelili pamiatky na plošné a pamiatky viazané na jedno konkrétne miesto, teda pamiatky bodového charakteru.

Obr. 2: Klasifikačný diagram kultúrnohistorických objektov a miest (zdroj: vlastná tvorba)

V rámci plošných pamiatok sa budeme venovať pamiatkovým rezerváciám, či už mestským alebo vidieckym a takisto aj pamiatkovým zónam mestským aj vidieckym. Keďže pamiatky UNESCO sa na území nenachádzajú v tejto kategórii sme žiadnu pamiatku neklasifikovali. Ďalším typom plošných kultúrnych pamiatok sú archeologické lokality. Jednotlivé kategórie sme si na základe prevládajúceho slohu rozdelili podľa časových kritérií, ktoré uvádza Mariot (1983) avšak sme ho pre potreby práce upravili na pamiatky:

- gotické
- renesančné
- barokové a klasicistické
- industriálne (novodobé)
- ostatné (praveké, predrománske, románske, romantické, secesné)

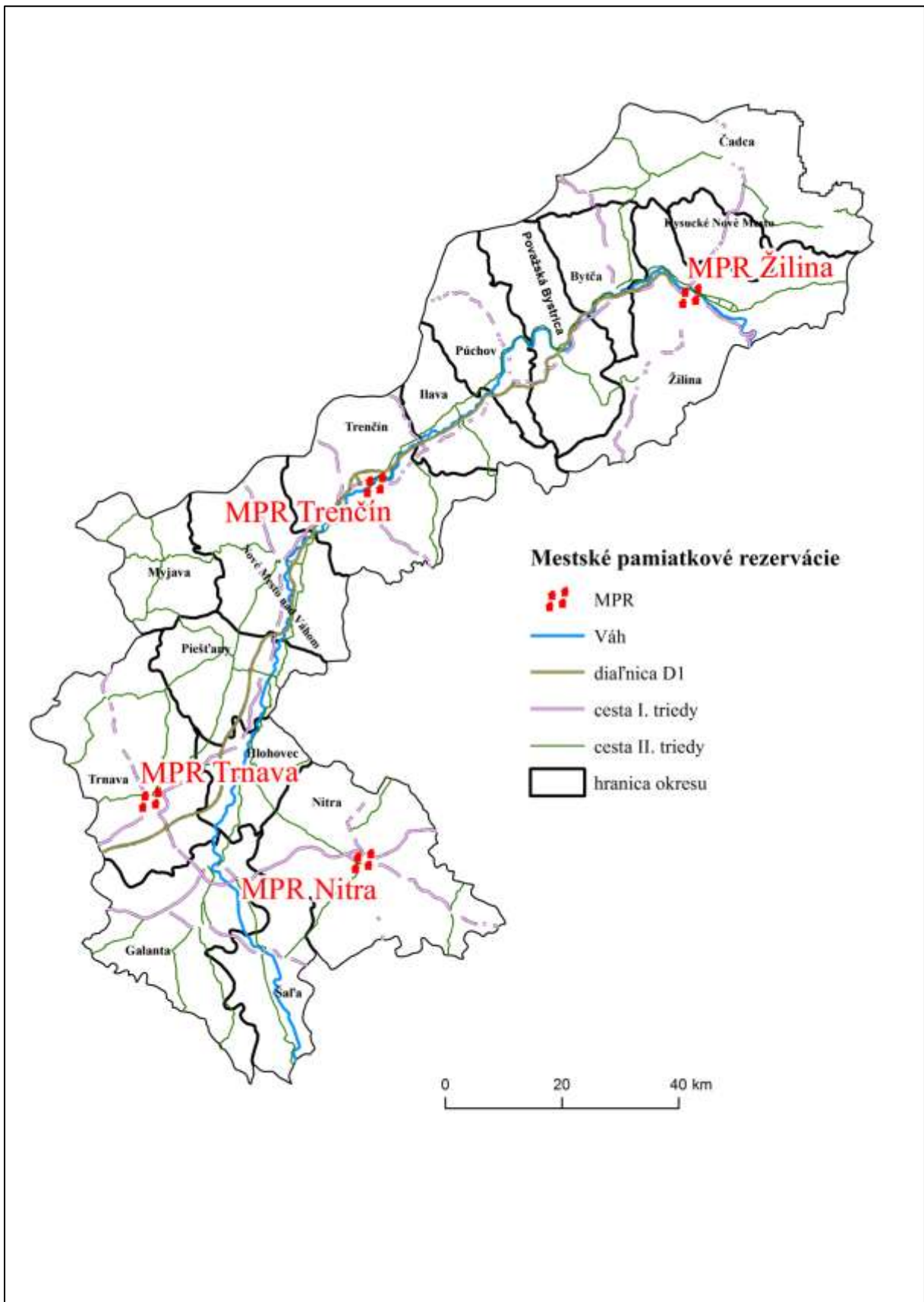
Pre hodnotenie pamiatok viazaných na jedno miesto (bodového charakteru) sme zvolili delenie na národné kultúrne pamiatky a kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok. Zákomom č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu sa zmenil systém evidencie pamiatkového fondu. Podľa tohto zákona sa kultúrne pamiatky a národné kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok považujú za "národné kultúrne pamiatky", no pre potreby práce boli kultúrne pamiatky samostatne vyčlenené a rovnako rozdelené na základe časových kritérií a podľa charakteru na svetské, sakrálné a technické.

9.1 Pamiatkové rezervácie

Pamiatkové rezervácie tvoria najvýznamnejšie súbory pamiatok a kultúrneho bohatstva národa. Patria k nim historické centrá miest alebo obcí, ktoré svojimi urbanistickými a architektonickými hodnotami tvoria hodnotný celok prostredia s panoramatickými siluetami. Preto patria k najatraktívnejším kultúrnym pamiatkam pre účastníkov cestovného ruchu (Mariot, 1983).

9.1.1 Mestské pamiatkové rezervácie

Na Slovensku sa nachádza 18 MPR a z toho 4 na území Považia. Sú to pamiatkové rezervácie Nitra, Trenčín, Trnava a Žilina (Obr. 3). Najstaršou z nich je pamiatková rezervácia v Nitre, ktorá bola vyhlásená v roku 1981, no na jej území sa nachádza len 23 pamiatok (Tab. 3), čo je najmenej spomedzi všetkých MPR na Slovensku.

Obr. 3: Mestské pamiatkové rezervácie na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

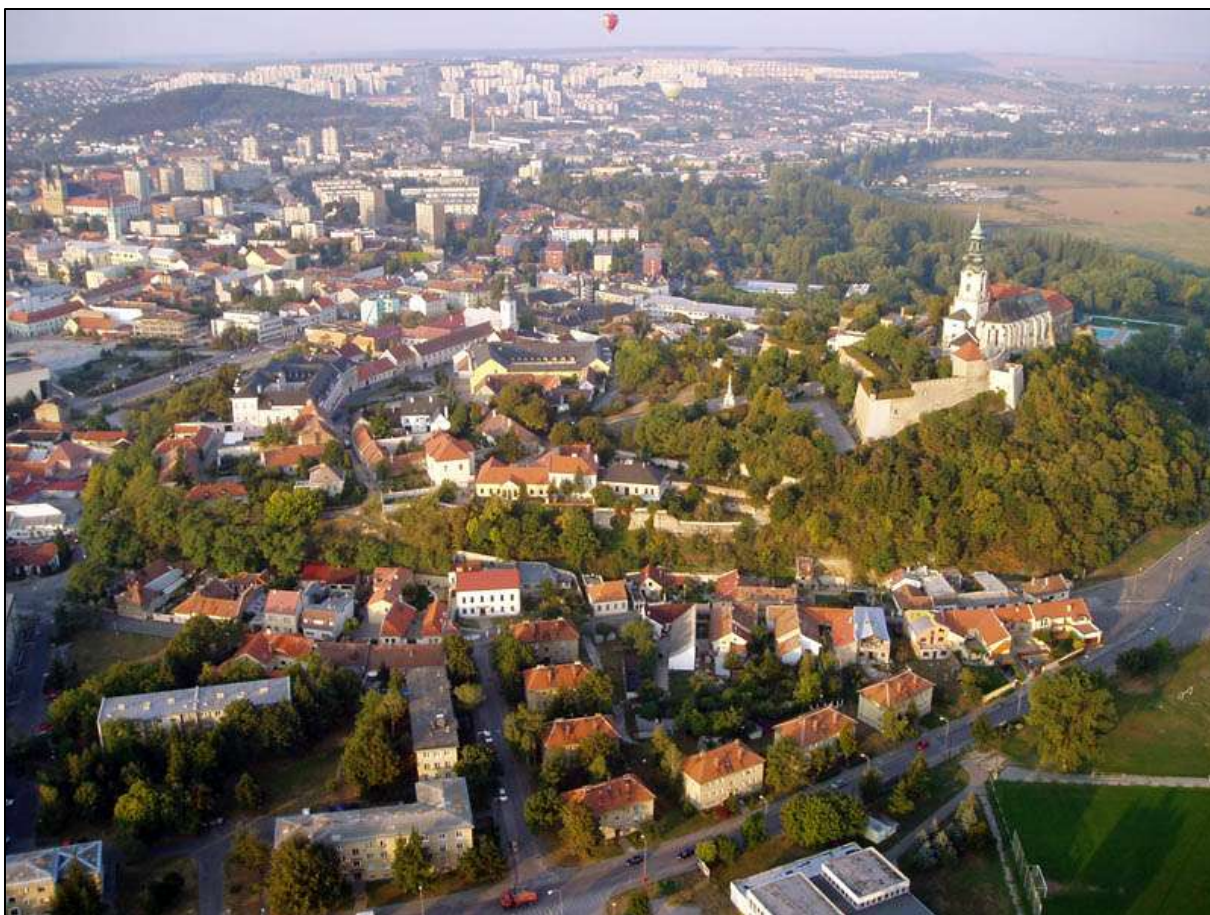
MPR Nitra

Mesto Nitra sa rozprestiera pod masívom Veľkého Tribeča, patriaceho do skupiny pohorí Hornej Nitry, ktorý je ukončený z južnej strany vrchom Zobor. Pohorie má však ešte niekoľko menších vyvýšení, samostatne vysunutých smerom na juh. K nim patrí aj skalné bralo na severnom okraji mesta Nitry s nadmorskou výškou 190 m, vystupujúce vysoko nad úroveň rieky Nitra a jej nivu. Nitra leží na rýchlostnej ceste R1 Trnava - Nitra - Zlaté Moravce, ktorá sa pri Trnave napája na diaľnicu D1 Bratislava - Trnava - Trenčín. S počtom obyvateľov zhruba 86 000 je štvrtým najväčším mestom na Slovensku a uvádza sa ako najstarší sídelný útvar na Slovensku. Územie pamiatkovej rezervácie (Obr. 4), ktorá bola vyhlásená v roku 1981, je tvorené hradným kopcom, na ktorom sa nachádza hrad spolu s tzv. Horným mestom a podhradím. Samotný hradný kopec vystupuje vysoko nad úroveň rieky Nitra. V minulosti tvoril samostatný riečny ostrov, obtekaný meandrom rieky Nitra, z juhu oddelený od ostatného územia vedľajším ramenom označovaným ako Nitrička. Výrazná strategická poloha a dominantnosť predurčená prírodnými podmienkami, ako aj blízkosť vodného zdroja, priťahovali pozornosť človeka už od najstarších čias, a tým podnietili vznik sídliskových aglomerácií. Základným urbanistickým faktorom, ktorý v rozhodujúcej miere ovplyvnil založenie mesta a jeho ďalší vývoj a štruktúru, bola konfigurácia terénu s meandrom rieky Nitra a jej ramenami. Základná urbanistická štruktúra Horného mesta bola vytvorená v stredoveku.

Tab. 3: Najvýznamnejšie pamiatky MPR Nitra

Názov pamiatky	Charakter stavby
Nitriansky hrad	svetská
Kostol sv. Petra a Pavla	sakrálna
Divadlo Andreja Bagara	svetská
Kostol sv. Michala	sakrálna
Kostol navštívenia Panny Márie	sakrálna

zdroj: Kultúrne krásy Slovenska: Najkrajšie mestá a mestské pamiatkové rezervácie, Dvořáková, Kollár (2007)

Obr. 4: MPR Nitra (zdroj: Nitra, dostupné na: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Nitra>)

MPR Trenčín

Mestská pamiatková rezervácia Trenčín (Obr. 5) vyhlásená v roku 1987 sa nachádza v historickom jadre Trenčína, ktoré nie je veľmi rozsiahle vzhľadom k stiesnenosti prírodnými bariérami hradného brala a Váhom. Preto tu nevznikol prirodzený priestor pre rozsiahlu zástavbu. Z toho dôvodu bola hradbami chránená rozloha starého Trenčína v porovnaní s inými mestami na Slovensku pomerne malá. Počtom pamiatok 113 (Tab. 4) sa radím ešte medzi tie menšie na Slovensku. Zástavba na západnom úpätí hradného vrchu medzi Mierovým námestím a hradom sa označuje ako podhradie. Jeho urbanizmus sa do súčasného stavu dotvoril v 18. storočí. Mierové námestie sa vyvíjalo ako centrálny mestský priestor od 12. storočia. Poloha na trase Váhou zabezpečovala prirodzenú ochranu pred povodňami. Typický šošovkovitý tvar MPR vznikol postupným rozširovaním starej obchodnej cesty (Kollár, 2005).

Obr. 5: MPR Trenčín (zdroj: Trenčín (mestská pamiatková rezervácia), dostupné na: <http://slovakia.travel/trencin>)

Tab. 4: Najvýznamnejšie pamiatky MPR Trenčín

Názov pamiatky	Charakter stavby
Trenčiansky hrad	svetská
Mestská veža	svetská
Karner sv. Michala	sakrálna
Kostol narodenia Panny Márie	sakrálna
Kostol sv. Františka Xaverského	sakrálna

zdroj: Kultúrne krásy Slovenska: Najkrajšie mestá a mestské pamiatkové rezervácie, Dvořáková, Kollár (2007)

MPR Trnava

Trnava je počtom obyvateľov siedmym najväčším mestom Slovenska. Jej centrom je Staré mesto (Obr. 6), ktoré má tvar takmer pravidelného štvorca s rozmermi 800 x 700 m. Historické centrum lemuje mestské opevnenie. Základnú pôdorysnú štruktúru mesta predstavovali dve paralelné komunikácie po oboch stranách rieky Trnávky. Stavebná činnosť v tereziánskom období v 2. pol. 18. stor. prispela k výnimočnému postaveniu Trnavy, ovplyvňujúcemu barokové umenie v regióne, pričom pomenovanie mesta Slovenský Rím zrejme pramení v tomto období. Historické centrum mesta so zachovanými súbormi stavieb mimoriadnej hodnoty (Tab. 5) bolo v roku 1987 vyhlásené za mestskú pamiatkovú rezerváciu.

Obr. 6: MPR Trnava (zdroj: História mesta Trnava, dostupné na: <http://www.om3ktr.sk/trnava.html>)

Tab. 5: Najvýznamnejšie pamiatky MPR Trnava

Názov pamiatky	Charakter stavby
Dóm sv. Mikuláša	sakrálna
Oláhov seminár	sakrálna
Divadlo Jána Palárika	svetská
Kostol sv. Heleny	sakrálna
Mestská veža	svetská

zdroj: Kultúrne krásy Slovenska: Najkrajšie mestá a mestské pamiatkové rezervácie, Dvořáková, Kollár (2007)

MPR Žilina

Severoslovenská metropola leží v severnej časti Žilinskej kotliny na sútoku Rajčianky a Kysuce s Váhom. Obklopujú ju výbežky Javorníkov, Súľovských vrchov a Kysuckej vrchoviny. Z juhu a východu Žilinskú kotlinu uzatvára Malá Fatra. Žilina má viac ako 85 000 obyvateľov. Výhodná poloha jej zabezpečuje veľmi dobré dopravné spojenie. Cez mesto prechádza štátna cesta E50 vedúca jedným smerom do Bratislavy a druhým smerom do Popradu a Košíc. Nachádza sa tu významný železničný uzol, a tak Žilinu spája železničná trať nielen s Bratislavou a Košicami, ale aj s moravskými mestami v Českej republike. Výhodná poloha na križovatke viacerých diaľkových obchodných trás a v blízkosti brodu cez Váh sa určite stala hlavným dôvodom skutočnosti, že prvé stopy prítomnosti človeka v širšom okolí Žiliny pochádzajú už zo staršej kamennej doby. Frekventovaný dopravný uzol podnietil aj rozvoj priemyslu. V dôsledku konjunktúry sa rapídne zvyšoval počet obyvateľov. Žilina sa menila urbanisticky aj architektonicky. V 19. na mieste bývalých valov začala vznikať obytná zástavba, ktorá kopírovala pôvodnú líniu fortifikácií. V 20. storočí v okolí historického jadra (Obr. 7) vznikali ďalšie stavby odzrkadľujúce rastúci význam mesta. Mestská pamiatková rezervácia bola vyhlásená v roku 1987 (Tab. 6) (Dvořáková, Kollár, 2007).

Obr. 7: MPR Žilina (zdroj: Historické centrum Žiliny, dostupné na: <http://www.regionmalafatra.sk/co-vidiet/kultura-a-historia/historicke-centrum-ziliny/>)

Tab. 6: Najvýznamnejšie pamiatky MPR Žilina

Názov pamiatky	Charakter stavby
Kostol najsvätejšej trojice	sakrálna
Mariánsky stĺp	svetská
Burianova veža	svetská
Kostol sv. Pavla Apoštola	sakrálna
Grand Bio Universum	svetská

zdroj: Kultúrne krásy Slovenska: Najkrajšie mestá a mestské pamiatkové rezervácie, Dvořáková, Kollár (2007)

9.1.2 Vidiecke pamiatkové rezervácie

Vidiecke pamiatkové rezervácie inak aj Pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry (Obr. 9) dostali svoj názov po prejave stavebnej činnosti s charakteristickými znakmi podľa oblastí na území Slovenska, stavanej svojpomocne. Vďaka geografickej polohe Slovenska na styčných bodoch rôznych kultúr charakterizuje slovenskú ľudovú architektúru veľká výrazová pestrosť a bohatosť prvkov a foriem. Ich príťažlivosť pre účastníkov cestovného ruchu neurčuje iba stavebný materiál, ale najmä riešenie stavieb a ich ojedinelosť (Mariot, 1983).

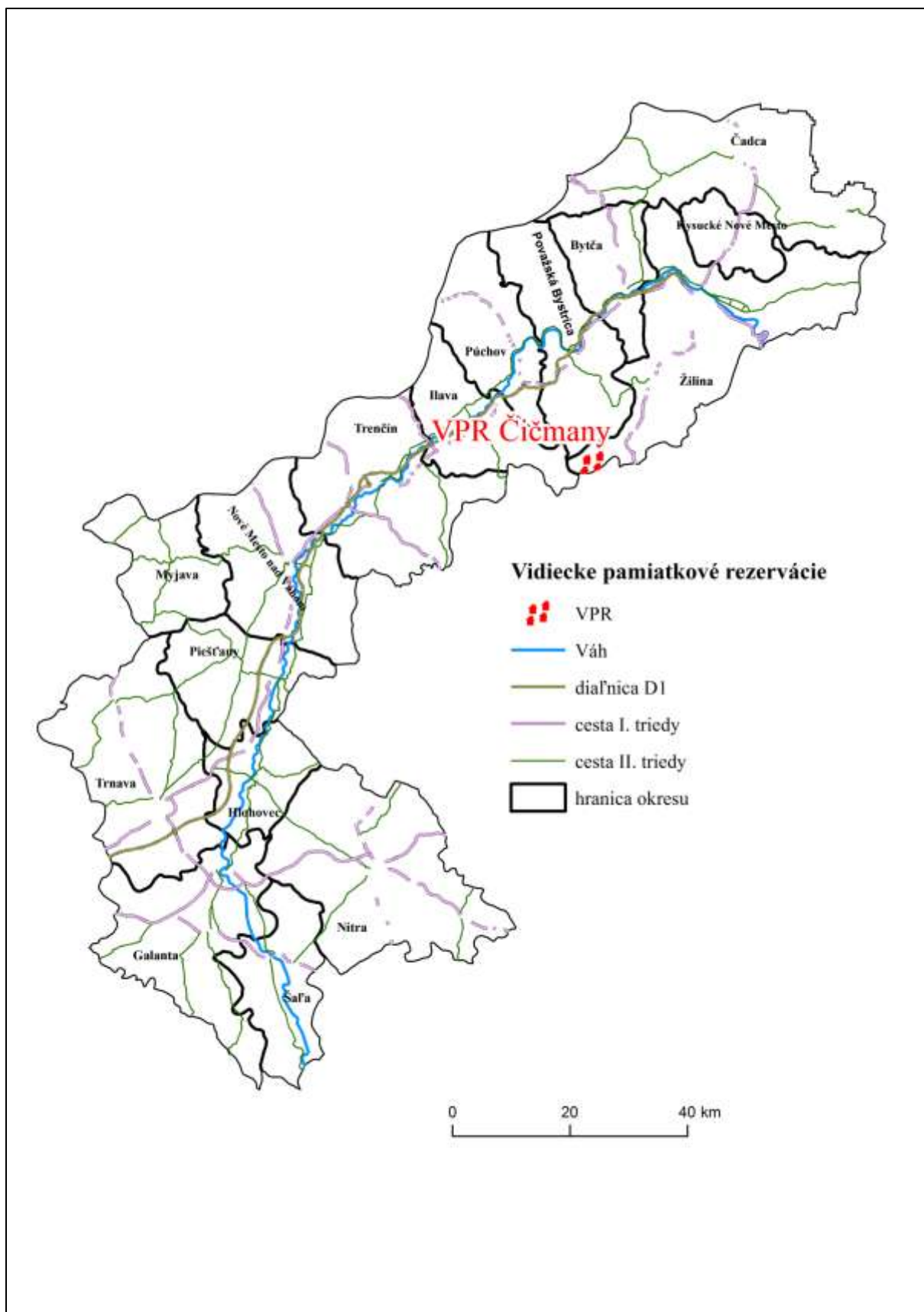
Pamiatky ľudovej architektúry sa delia na:

- rezervácie ľudovej architektúry
- zóny ľudovej architektúry

Na skúmanom území sa nachádza jedna rezervácia ľudovej architektúry, obec Čičmany (Obr. 8), ktorá je charakteristická ornamentálnou výzdobou vonkajších stien domov. Geometrická výzdoba je stará asi 200 rokov. V roku 1921 vyhorel dolný koniec obce a následne boli pôvodné domy znova navrhnuté a postavené. Požiare a devastácia vzácnych ľudových stavieb vyvrcholili koncom 70. rokov vyhlásením dolnej časti obce za chránenú pamiatkovú zónu.

Obr. 8: Ľudová architektúra v Čičmanoch (zdroj: Čičmany, dostupné na: <http://cestovanie.aktuality.sk/clanok/1092/cicmany-ludovy-skvost-v-rajeckej-doline/>)

Obr. 9: Vidiecke pamiatkové rezervácie na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

9.2 Pamiatkové zóny

Podľa § 17 ods.1 zákona NR SR č. 49/2002 o ochrane pamiatkového fondu sa za pamiatkovú zónu považuje územie s historickým sídelným usporiadaním, územie kultúrnej krajiny s pamiatkovými hodnotami alebo územie s archeologickými nálezmi a archeologickými náleziskami, ktoré možno topograficky vymedziť.

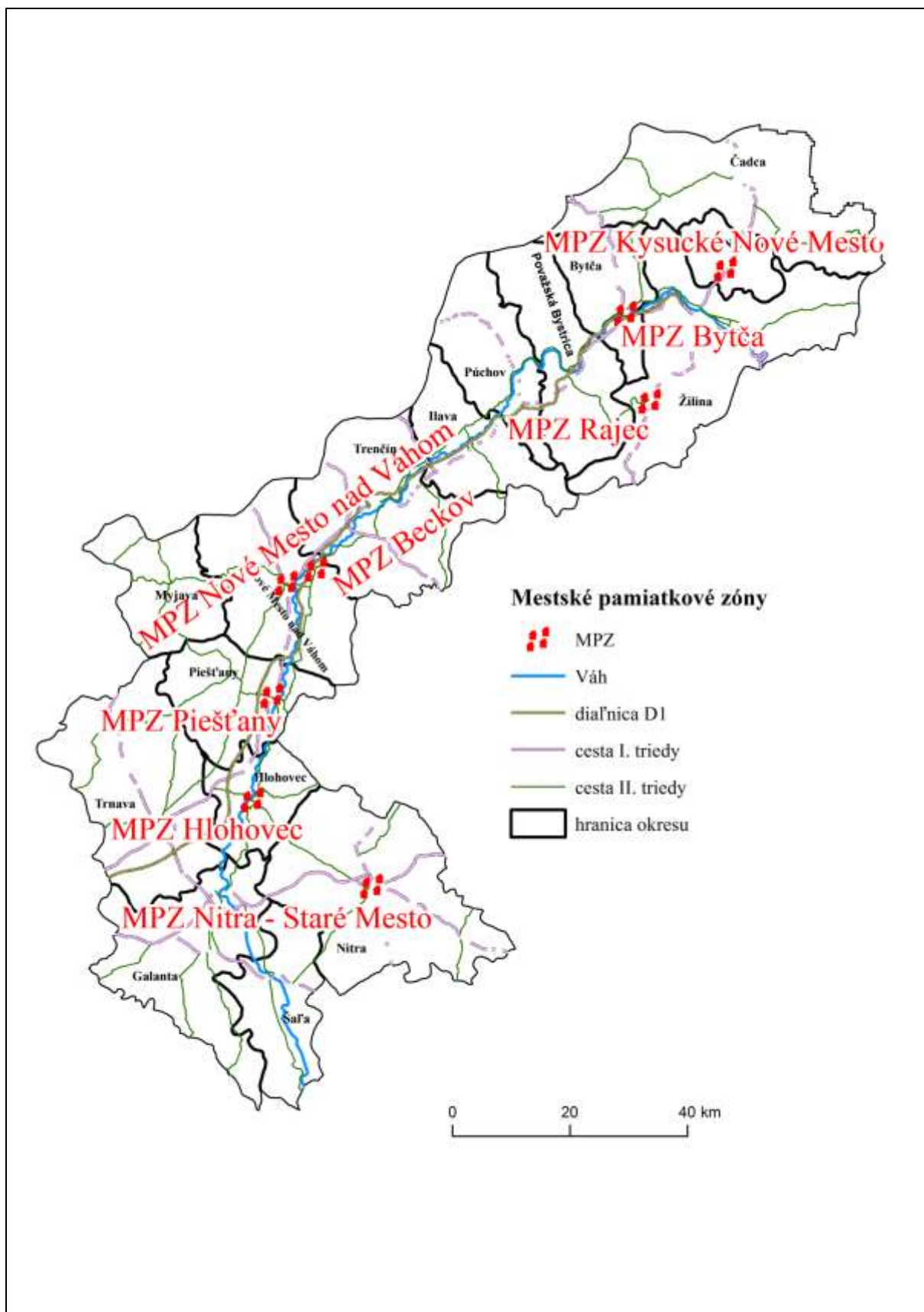
9.2.1 Mestské pamiatkové zóny

Na území Považia sa nachádza 8 MPZ. Sú to: Beckov, Bytča, Kysucké Nové Mesto, Nové Mesto nad Váhom, Nitra – Staré Mesto, Piešťany a Rajec (Obr. 10). Jedná sa predovšetkým o historické centrá obcí a miest s významnou kultúrnou a historickou hodnotou. Tieto sídla v minulosti slúžili ako trhové miesta. Preto majú typické obdĺžnikové pôdorysy námestia, okolo ktorého pokračovala výstavba v typickom podlhovastom tvare. Z geografického hľadiska boli tieto mestá, pôvodne osady, stavané v blízkosti vodných tokov už v stredoveku a najmä na významných komunikačných osiach, ktoré spájali juh a sever Slovenska, preto ležia MPZ Považia v blízkosti vodného toku Váh, Kysuca, Nitra a Rajčianka a prakticky v jednej línii.

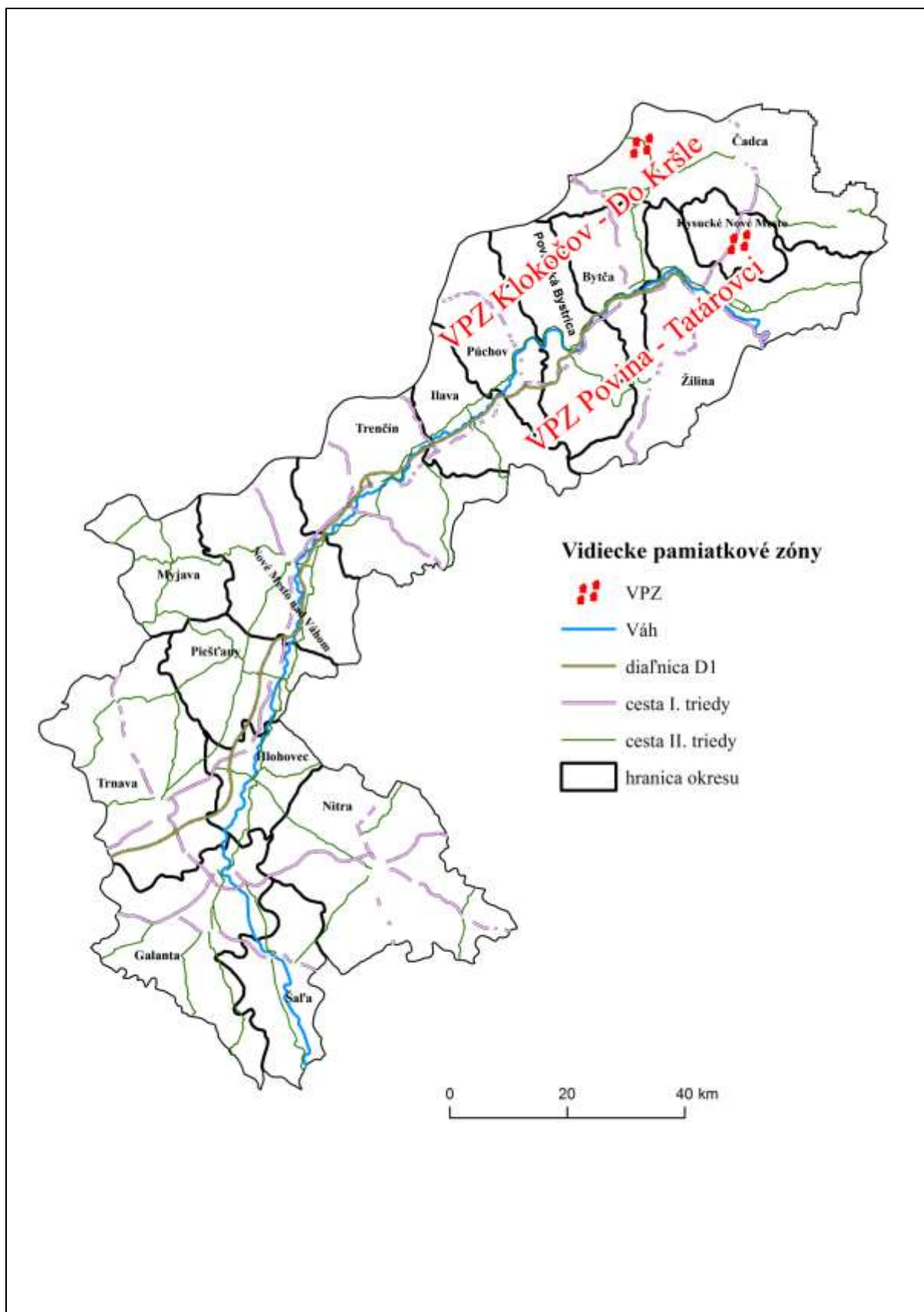
9.2.2 Vidiecke pamiatkové zóny

Na Považí sa nachádzajú 2 vidiecke pamiatkové zóny (Obr. 11), ktoré by sme mohli zaradiť aj medzi pamiatky ľudovej kultúry. Pamiatková zóna "Do Kršle" sa nachádza v svahu v obci Klokočov na ľavej strane hlavnej cesty vedúcej smerom do ČR. Predmetom ochrany vidieckej pamiatkovej zóny Klokočov je jej dobová urbanistická hmotno-priestorová skladba, ktorá je výsledkom špecifických podmienok vývoja postupného osídľovania podhorských oblastí Kysúc od 16. storočia, z obdobia valašskej kolonizácie. Na území pamiatkovej zóny sa nachádzajú objekty ľudovej architektúry s rôznou kultúrno-historickou hodnotou. Táto chránená osada patrí medzi osady pôdorysne dvorového charakteru, kde najskôr stál jeden alebo dva domy a až neskôr vznikol dvor so šiestimi až desiatimi domami.

Osada Povina - Tatárovci je pomerne rozsiahla, no charakter podhorskej osady nadobúda až na svahu, približne 200 m od dolnej časti. Tu sa nachádza viacero pôvodných dreveníc a hospodárskych objektov, z ktorých niekoľko už zaniklo.

Obr. 10: Mestské pamiatkové zóny na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

Obr. 11: Vidiecke pamiatkové zóny na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

9.3 Archeologické pamiatkové rezervácie

Špecifickým typom kultúrnej pamiatky sú archeologické pamiatkové rezervácie (Obr. 12). Na skúmanom území sa jedná o konkrétne jednu APR a tou je Martinský vrch neďaleko Nítry, kde boli v 60. rokoch 20. stor. vykopané zvyšky údajne najstarší sakrálnych stavieb na území Slovenskej republiky. Avšak pri výstavbe kasární, ktoré sa momentálne na tomto mieste nachádzajú, bola podstatná časť tejto pamiatky zničená. Celý areál patril Ministerstvu obrany SR a nebol prístupný. Rozhodnutím vlády SR však už pozemok aj s kasárňami prešiel do majetku mesta. Časť areálu získal Archeologický ústav SAV, pričom už existuje aj projekt archeologického parku, ktorého súčasťou by mohli byť práve odkryté základy oboch kostolov.

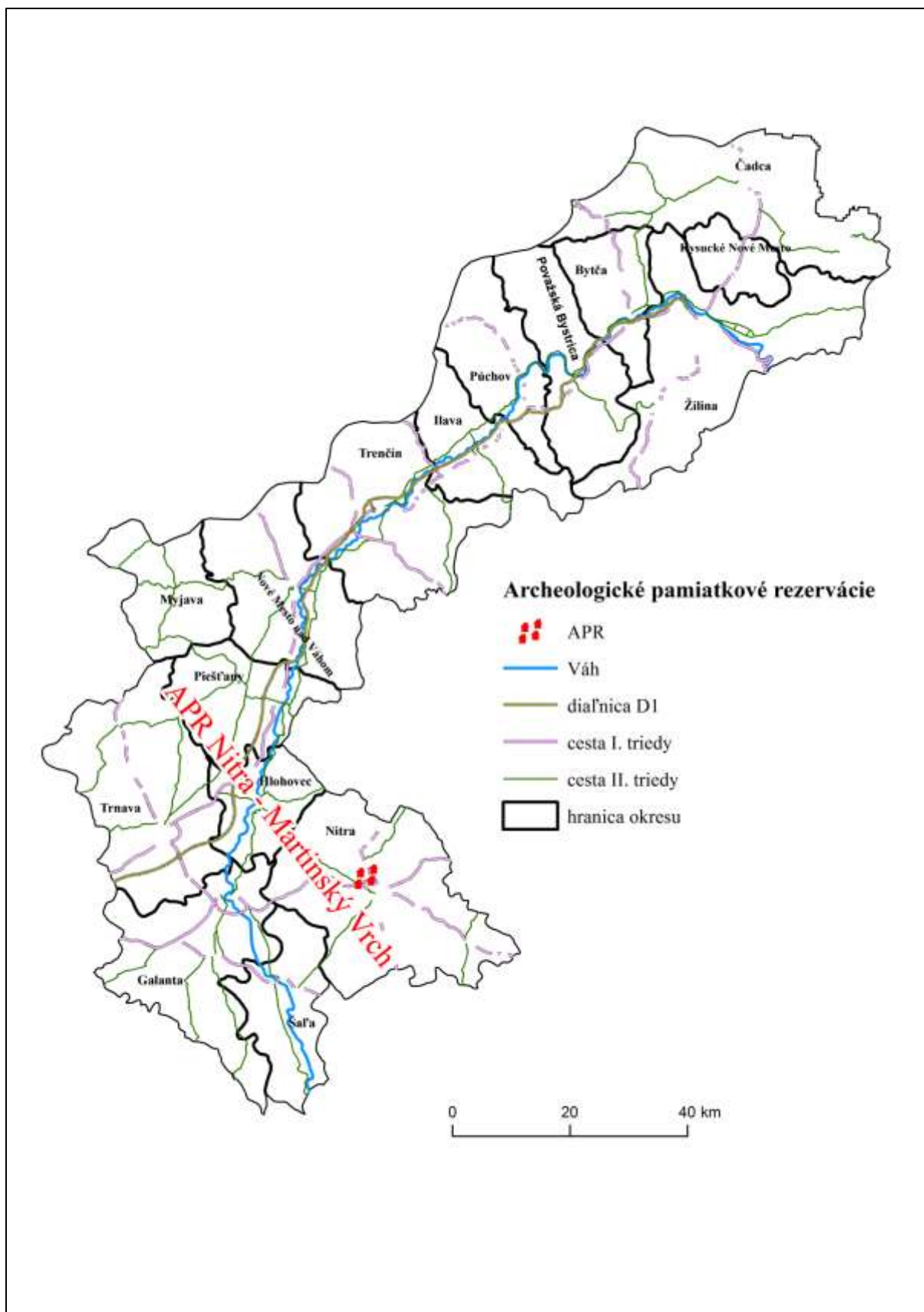
9.4 Kultúrne pamiatky

Pri štúdiu problémov atraktívnosti kultúrnych pamiatok je nevyhnutný bohatý podkladový materiál predovšetkým z histórie, umenia a dejín architektúry. Potvrdzujú to aj úvahy, ktoré tvrdia, že vlastnosti, ktoré formujú atraktívnosť kultúrnohistorických pamiatok z hľadiska cestovného ruchu, sú:

- historické aspekty, určujúce hodnotu objektu
- umelecké stvárnenie, charakterizované výtvarným slohom
- administratívno-organizačné aspekty (vyhlásenie za NP, MPR, CHO a pod.)
- ideové aspekty podporujúce cestovný ruch z ideovo-politického hľadiska
- iné črty kultúrnohistorických objektov (ojedinelosť, tvar)

Podľa podstaty sa kultúrne pamiatky členia na hmotné a nehmotné. *Nehmotné* pamiatky priamo neovplyvňujú rozvoj cestovného ruchu, ale vyplývajú naň prostredníctvom hmotných kultúrnych pamiatok. Pre rozvoj cestovného ruchu sú atraktívne predovšetkým *hmotné* kultúrne pamiatky, hnutel'né a nehnuteľné (Mariot, 1983).

Pre prehľadnú analýzu sme pamiatky rozdelili na národné kultúrne pamiatky hnutel'né a nehnuteľné a kultúrne pamiatky, zapísané v ÚZKP, hnutel'né a nehnuteľné.

Obr. 12: Archeologické pamiatkové rezervácie na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

9.4.1 Národné kultúrne pamiatky – hnutel'né

Hnutel'né kultúrne pamiatky pútajú záujem účastníkov cestovného ruchu predovšetkým ako súčasť zbierok rôznych múzeí, galérií, výstavných siení, pamätných izieb a skanzenov. Vzhľadom k tomu, že sa dajú ľahko premiestniť, vytvárajú možnosti do určitej miery ovplyvňovať orientáciu pohybu účastníkov cestovného ruchu (Mariot, 1983). Na Považí sa nachádzajú dve hnutel'né pamiatky (Tab. 7), ktoré boli vyhlásené za národné kultúrne pamiatky.

Tab. 7: Hnutel'né národné kultúrne pamiatky na Považí

Názov	Obec
Historický fond Diecéznej knižnice	Nitra
Dielo Jána Szilassyho	Motešice, Nitra, Žilina

zdroj: Pamiatkový úrad Slovenskej republiky (dostupné na: <http://www.pamiatky.sk/sk/page/evidencia-narodnych-kulturnych-pamiatok-na-slovensku>)

9.4.2 Národné kultúrne pamiatky – nehnuteľné

Na rozdiel od hnutel'ných pamiatok, nehnuteľné pamiatky sú viazané na jedno konkrétne miesto, takže ich rozmiestnenie určuje trvalé smerovanie účastníkov cestovného ruchu. K takýmto objektom patria rôzne architektonické pamiatky, archeologické náleziská, miesta významnej historickej udalosti a pod. (Mariot, 1983).

Hnutel'né národné kultúrne pamiatky je súbor 69 pamiatok SR, ktoré boli vyhlásené za NKP pred prijatím zákona o ochrane pamiatkového fondu. Z tohto súboru sa na študovanom území nachádza 7 NKP (Obr. 13).

Mohyla Milana Rastislava Štefánika (Príloha 1) bola za NKP vyhlásená v roku 1968. Je to miesto na vrchole Bradlo v Myjavskej pahorkatine postavené na pamiatku generála M. R. Štefánika, ktorý tragicky zahynul pri leteckom nešťastí.

Hradisko Kostolec (Príloha 2) vyhlásené v roku 1990 za NKP, je miestom v pohorí Považský Inovec. Miesto ležalo v minulosti na považskej vetve jantárovej cesty, preto poskytovalo výhodnú geografickú polohu pre obchodné cesty z južnej do severnej Európy. Stopy osídlenia pochádzajú už z doby kamennej, no významnú rolu zahral až vo veľkomoravskom období.

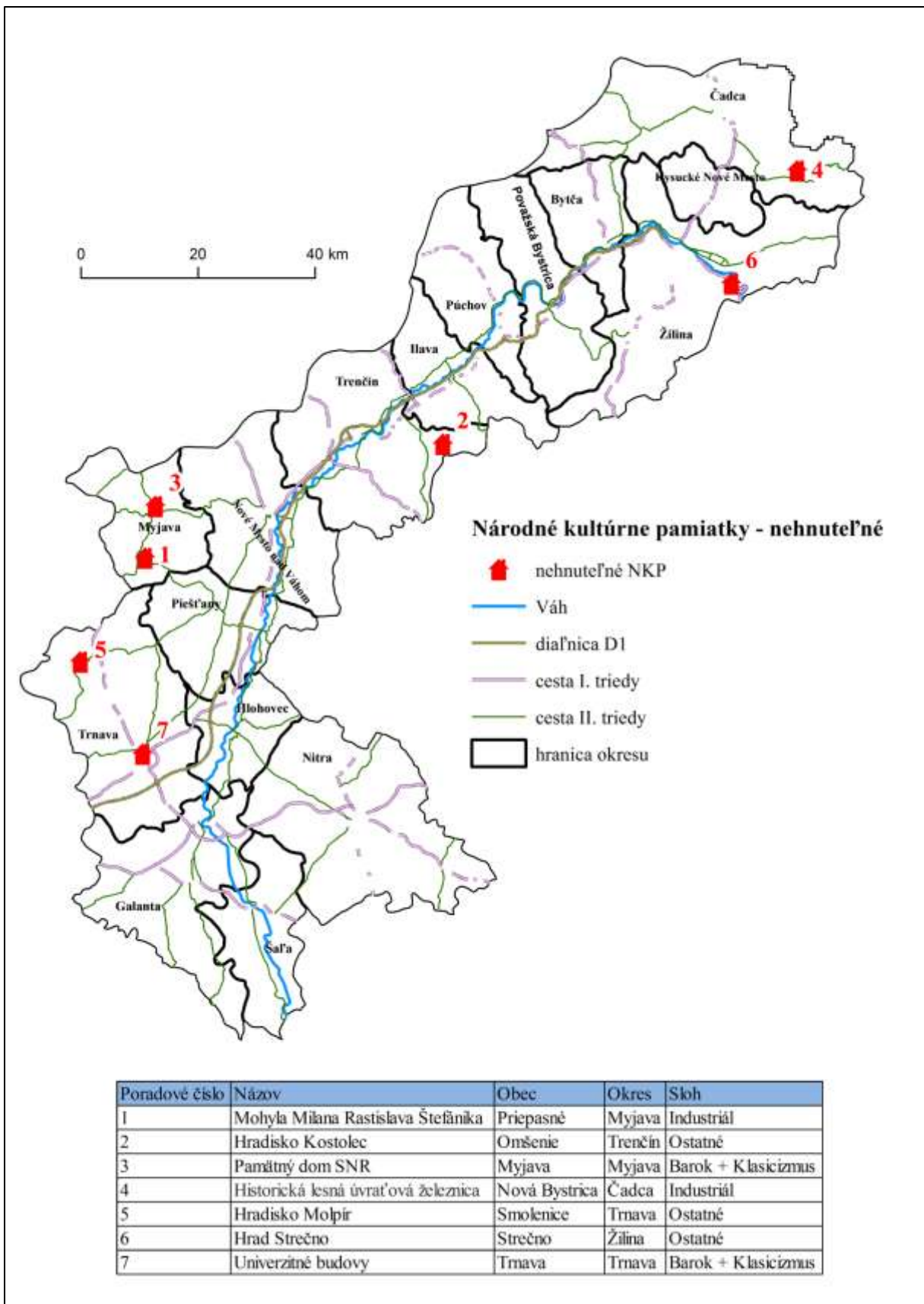
Pamätný dom SNR (Príloha 3) vyhlásený za NKP v roku 1963 je dom, kde zasadala prvýkrát prvá slovenská národná rada. V súčasnosti je súčasťou Múzea SNR. Nachádza sa v Myjave.

Historická lesná úvratňová železnica (Príloha 4) je zachovaná a prevádzkovaná časť bývalej Kysucko-oravskej lesnej železnice. Po technickej stránke je zaujímavá úvratňovým systémom, ktorý umožnil prekonanie veľkého výškového rozdielu na krátkej vzdialenosti. Železnica je vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku od roku 1991.

Hradisko Molpír (Príloha 5) je vrch (354 m n. m.) nad obcou Smolenice v Malých Karpatoch a praveké a slovanské hradisko. Na vrchu Molpír nad Smolenicami v Malých Karpatoch sa približne v 6. storočí pred Kr. (staršia železná doba – halštatská doba) na rozlohe 12 – 14 hektárov rozprestieralo veľké hradisko. Skladalo sa z troch nádvorí chránených valmi.

Hrad Strečno (Príloha 6) sa nachádza 7 km od Žiliny na vysokom brale nad riekou Váh. Hrad už od začiatku svojej existencie slúžil ako ochranca mýtnej stanice, ktorá sa nachádzala pri brode cez riekou Váh pod hradom. Ako väčšinu hradov na Považí, aj hrad Strečno vlastnil Matúš Čák.

Univerzitné budovy Trnavskej univerzity (Príloha 7) je súbor budov bývalej Trnavskej univerzity, v súčasnosti súčasť Trnavskej univerzity, ktorá je jedna z prvých univerzít na Slovensku, fungujúca v rokoch 1635 – 1777.

Obr. 13: Nehnuteľné národné kultúrne pamiatky na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

9.4.3 Kultúrne pamiatky zapísané v ÚZKP

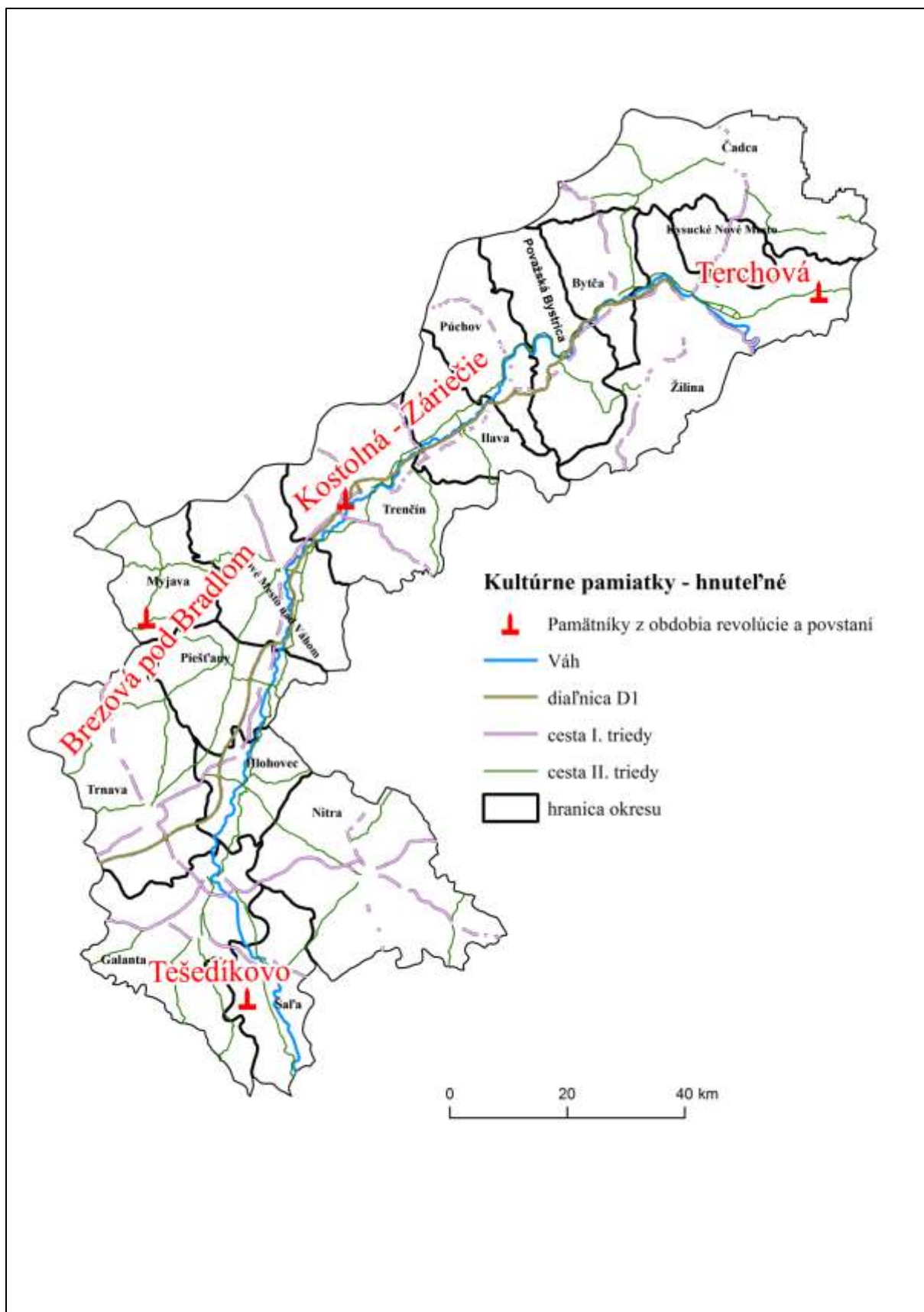
Ústredný zoznam kultúrnych pamiatok obsahuje prehľad všetkých národných kultúrnych pamiatok a kultúrnych pamiatok na Slovensku, ktorých je 14 618. Na území Považia sa ich nachádza 2 127. Pre potreby práce bolo vybratých približne 200 kultúrnych pamiatok, ktoré zohrávajú dôležitú úlohu pri hodnotení predpokladov cestovného ruchu a určujú smerovanie účastníkov cestovného ruchu na tomto území.

Pamiatky boli rozdelené na hnutelné a nehnuteľné a na základe časového hľadiska, ktoré uvádza Mariot (1983). Medzi hnutelné kultúrne pamiatky zaradené v ÚZKP, a z hľadiska cestovného ruchu významné, sme zaradili vojnové pamätníky, pamätníky hrdinov SNP, pamätníky z obdobia revolúcie v 19. storočí, pomníky padlých, zavraždených či umučených v týchto obdobiach a pamätníky významných osobností slovenských dejín (Príloha 8).

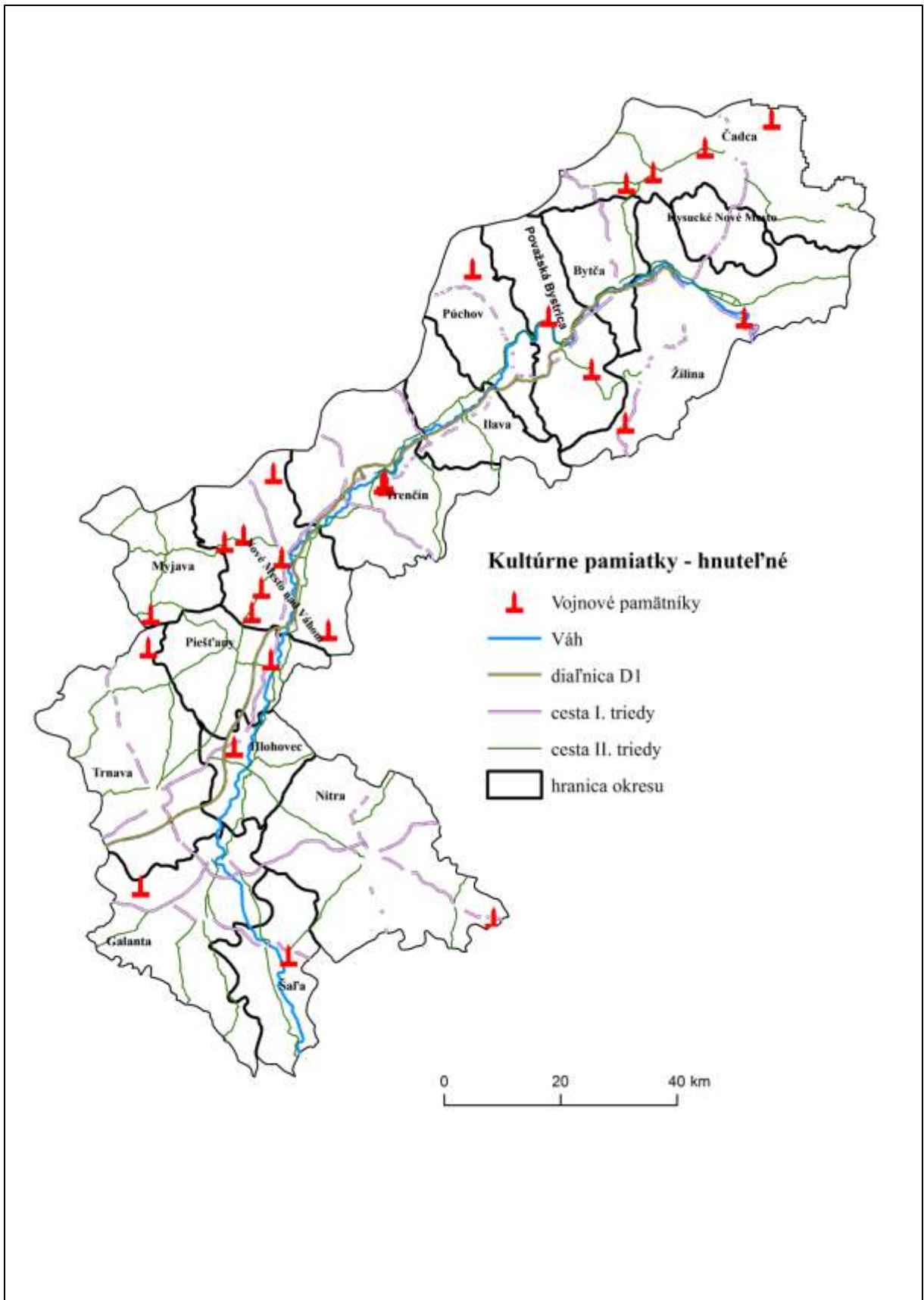
Pamätníky z obdobia revolúcie sa na území nachádzajú 4 (Obr. 14). V obciach Tešedíkovo, Brezová pod Bradlom, Kostolná – Záriečie a Terchová. Za obzvlášť významné môžeme považovať dva z nich a to predovšetkým v obci Kostolná – Záriečie, kde bol pamätník osadený na základe rozhodujúcej bitky medzi Lajosom Kossuthom a cisárom Františkom Jozefom I. Maďarskí revolucionári v okolí Kostolnej utrpeli drvivú porážku avšak na pamätníku o porážke nie je ani zmienka. Potenciál cestovného ruchu však oveľa viac napĺňa pamätník asi najznámejšej postavy slovenských dejín a legiend, zbojníka Juraja Jánošíka (Obr. 13) v Terchovej, ktorý sa zúčastnil povstania Františka Rákocziho v bitke pri Trenčíne a podľa legiend žil v lesoch pri Liptovskom Mikuláši aj so svojou družinou, kde lúpil a kradol, no všetko rozdával chudobným. Tento monument patrí medzi najnavštevovanejšie pamiatky severného Slovenska.

Pamätníky z obdobia po svetových vojnách (Obr. 15) sú rozmiestnené prakticky po celom Slovensku avšak nie náhodou ich je práve na Považí najviac. Má to súvis so slovenským národným povstaním, ktoré prebiehalo od západu Slovenska až po východ po mesto Svidník.

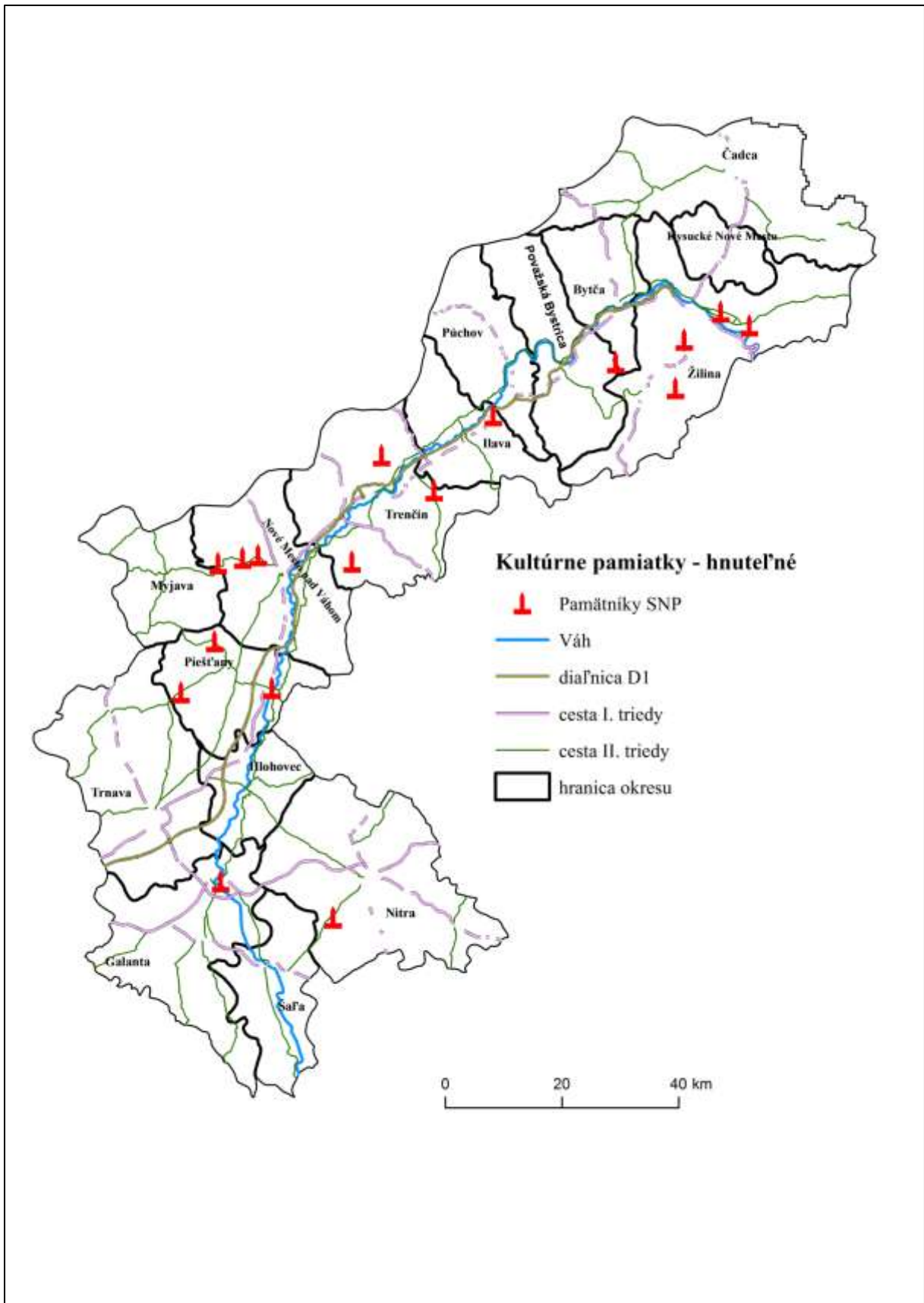
Pamätníky SNP (Obr. 16) na počesť padlých a zúčastnených v jednej z najdôležitejších udalostí slovenských dejín, Slovenského národného povstania proti vojskám Wehrmachtu. Prebiehalo v horách od západu na východ Slovenska a zúčastnil sa ho domáci odboj a partizáni. Centrom však nebolo žiadne mesto na Považí, ale Banská Bystrica. Umiestnenie pamätníkov na území Považia kopíruje cestu hrdinov SNP.

Obr. 14: Pamätníky z obdobia revolúcie a povstanií na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

Obr. 15: Vojnové pamätníky na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

Obr. 16: Pamätníky SNP na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

Medzi nehnuteľné kultúrne pamiatky zapísané v ÚZKP sme zaradili hrady, zámky, kaštiele a hradiská (Obr. 17), ktoré obzvlášť na Považí prispievajú k rozvoju cestovného ruchu. Ak sa pozrieme na rozmiestnenie a geografickú polohu tak môžeme konštatovať, že jediná a dôležitú úlohu zohráva rieka Váh, okolo ktorej sa situovali všetky miesta, ktoré patria medzi kultúrne pamiatky. V prvom rade sme sa zamerali na časové hľadisko a od najstarších pamiatok po najmladšie.

Gotika (Príloha 9) – obdobie 13. storočia sa na Považí prejavilo na výstavbe kostolov, katedrál, kláštorov a predovšetkým hradov (Obr. 18). Na Považí v tom období vládol kráľ Matúš Čák Trenčiansky, ktorému sa hovorilo aj pán Váhu a Tatier. Bol významným vládcom západného Slovenska, ktoré sa ešte do 15. storočia nazývalo Matúšova zem. V jeho vlastníctve bolo viac ako 50 hradov a zámkov od Bratislavy až po Košice. V tom období rieka Váh ešte nezohrávala takú dôležitú úlohu pri situovaní hradov. Výstavba prebiehala najmä na vysokých bradlách, z ktorých bolo vidieť do širšieho okolia, preto hlavným činiteľom bol reliéf územia.

Renesancia (Príloha 10) – toto obdobie prinieslo na Považie prvé uhorské šľachtické rody, ktoré snahou o zveľad'ovanie svojho majetku začali budovať kaštiele, ktorých však ešte nebolo toľko ako v období baroka. V tomto období kaštiele slúžili ako protiturecké pevnosti a sídla vojsk. Z tohto obdobia sa na území zachovalo len 10 pamiatok (Obr. 19).

Barok a klasicizmus (Príloha 11) – čo sa týka obdobia baroka a klasicizmu tak sa zo všetkých umeleckých období prejavilo na území Považia najviac. Z tohto obdobia sa zachovalo množstvo kaštieľov a objavujú sa aj prvé technické pamiatky (Obr. 20). Jednou z nich je aj Výpravná budova lesnej železnice v okrese Čadca, ktorá na Kysuciach spájala územie Slovenska a územie Poľska a v súčasnosti je jednou z NKP. V tomto období už môžeme pozorovať určitú geografickú spojitosť s riekou Váh. Kaštiele sa stavali ako letné sídla, lovecké miesta alebo len ako ukážka moci jednotlivých rodov. Okolité lesy Váhu poskytovali nespočetné možnosti na oddych a aktivity spojené s lovom alebo rybolovom a takisto bola rieka dôležitou dopravnou tepnou.

Industriál (Príloha 12) – aby sme si definovali obdobie industriálu, musíme sa pozrieť dvomi pohľadmi. Industriál ako pamiatky industriálneho typu, alebo industriál ako obdobie od začiatku 20. storočia po súčasnosť. Pre potreby práce sme zvolili druhé hľadisko a pozeráme sa na industriál ako na obdobie a nie ako typ pamiatky. Z obdobia industriálu stojí

za zmienku hlavne pracovný tábor v Seredi, ktorý bol vybudovaný na mieste bývalých kasární a slúžil pre sovietskych väzňov (Obr. 21).

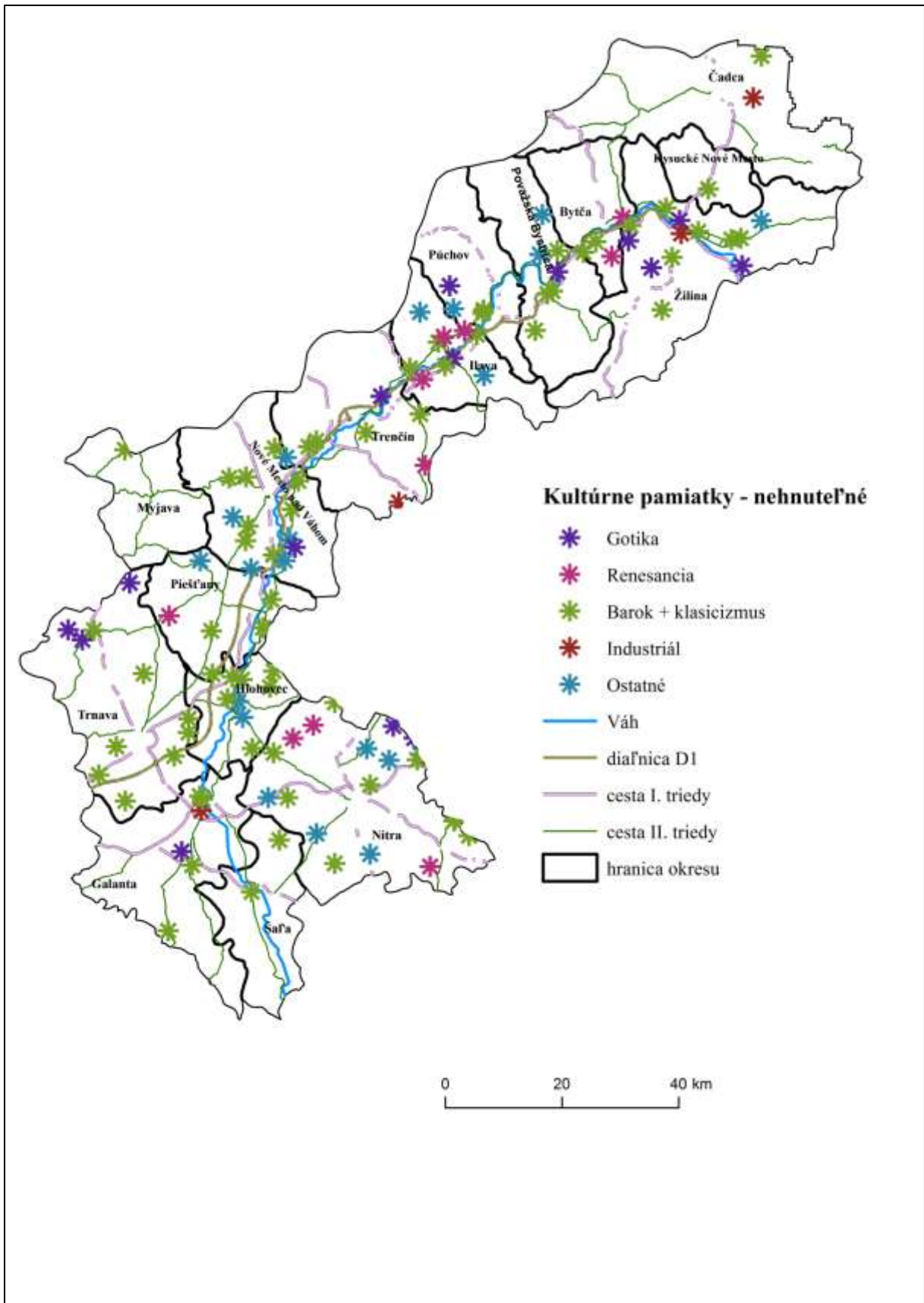
Ostatné (Príloha 13) – z ostatných období sa na území Považia objavili hlavne románske a predrománske pamiatky. Sú nimi najmä hradiská, ktoré patrili do hradištného systému Veľkej Moravy a aj pri pohľade na obrázok (Obr. 22) vidíme, že sa koncentrovali na menšom území a pohromade. Boli to miesta, ktoré strategicky obraňovali pred nepriateľom a prírodnými živlami.

Po klasifikácii z časového hľadiska sme zvolili klasifikáciu aj podľa typu stavby. zamerali sme sa na hrady, kaštiele a ostatné stavby.

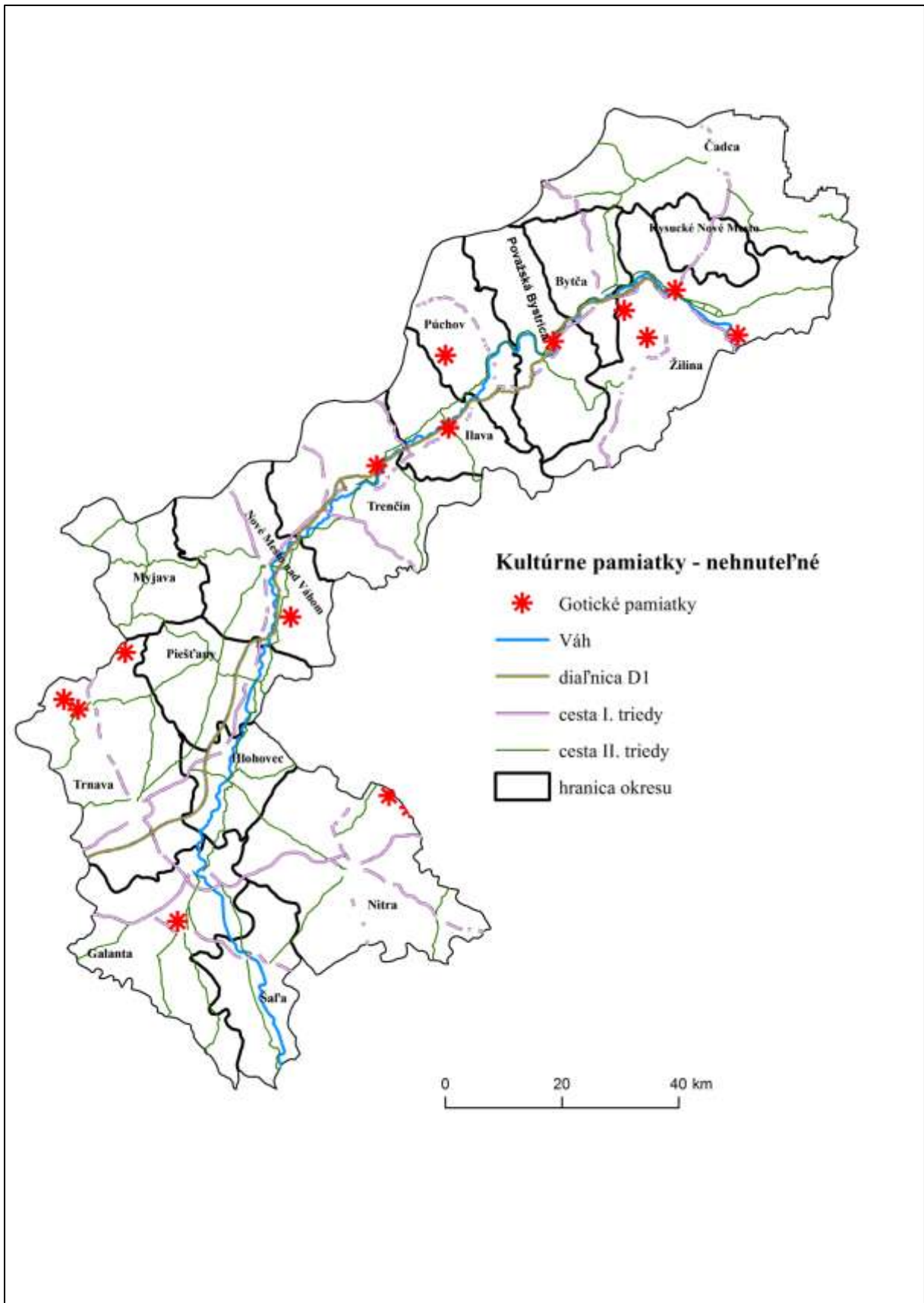
Hrady – v románskom a predrománskom sa na našom území začali objavovať prvé hrady patriace do ranofeudálneho hradného systému, kedy sa hrady stavali na obranu krajiny, obchodných ciest, ktorou bola na území Považia rieka Váh a takisto aj jantárová cesta. Takisto slúžili na vyberanie mýta pri hraničných priechodoch, čo môžeme vidieť aj v rozmiestnení v pohraničí (Obr. 23) a pri brodoch, čo dokazuje prítomnosť rieky Váh. Prakticky hrady plnili aj viac funkcií naraz. Vďaka geografickej polohe pri hraniciach s Moravou prevažovali mýtne hrady. Za feudalizmu hrady stratili väčšinu zo svojich funkcií a boli už len nástrojom a bojiskom v sporoch o majetky medzi šľachticmi. Hrady sa obvykle vypínajú na vysokých skalných bralách a ovládajú okolitú krajinu. Po prepadaní dolného Považia (okresy Galanta, Šaľa a Nitra) Turkami sa reorganizovala celá obrana krajiny. Boli vytvorené kapitanáty a stavali sa nové obranné hrady, no stále popri toku Váhu, ktorý bez pochyb zohrával najdôležitejšiu úlohu či už pri doprave alebo obrane. Hrady boli nie len strategickými bodmi ale aj ako správne sídla územných celkov.

Kaštiele – vývoj vojenskej techniky v 17. storočí si vynútil pri prechode z gotiky do renesancie stavanie malých pevnostenských systémov. Stavali sa rozsiahle protiturecké pevnosti. Aj po tomto období si zachovali pevnostenský charakter avšak šľachta opúšťala hrady a sťahovala sa do pohodlnejších kaštieľov. Na hradoch sa udržiavala len vojenská posádka. V období baroka už kaštiele slúžili ako typické sídla šľachty toho obdobia. Ukazovali moc a rozmar šľachty. Slúžili ako lovecké zámky alebo letné či zimné sídla (Obr. 24) (Izakovičová, Križanová, Fiala, 1969).

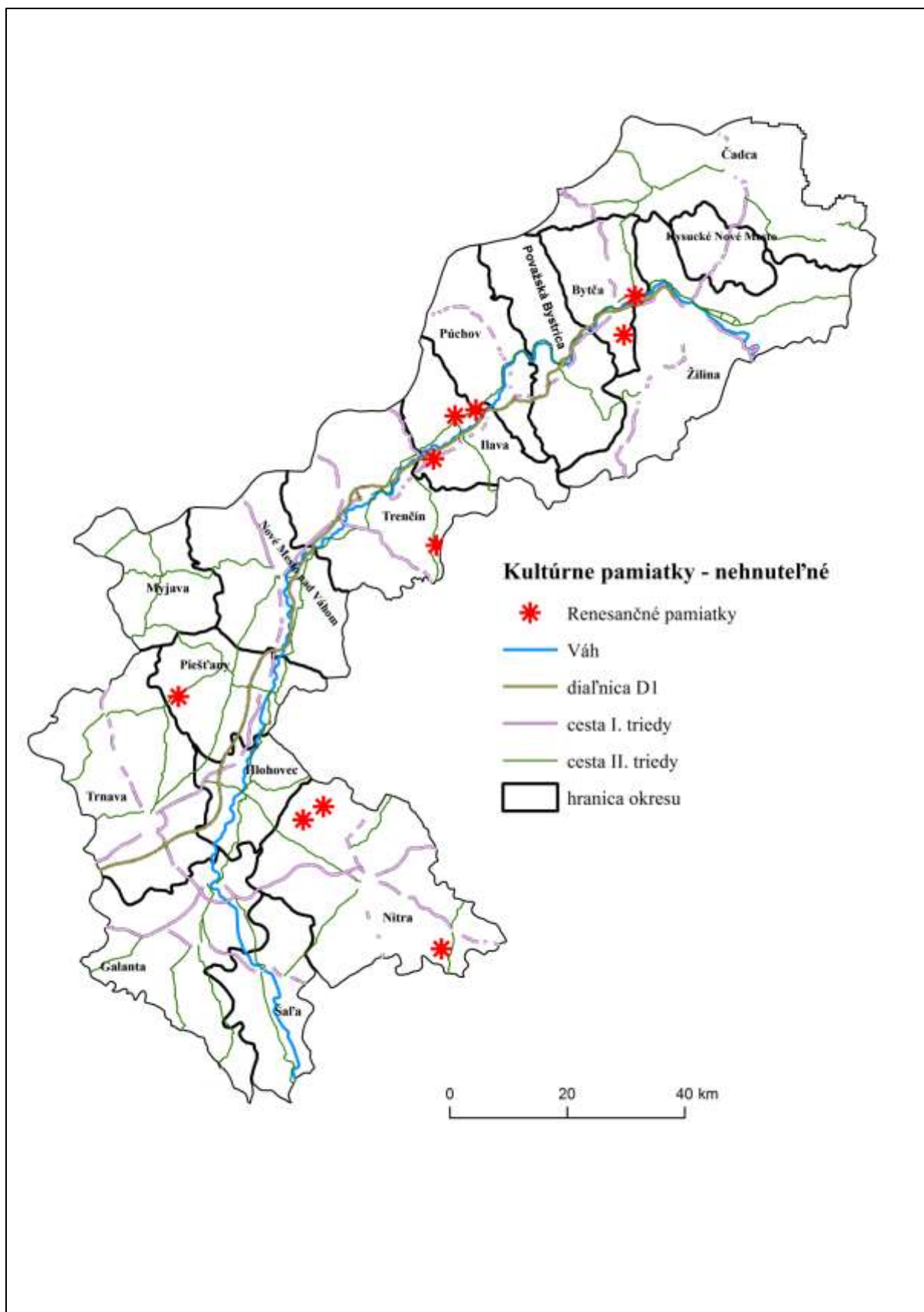
Ostatné – medzi ostatné pamiatky sme zaradili pamätne domy významných osobností slovenských dejín a takisto technické pamiatky (Obr. 25).

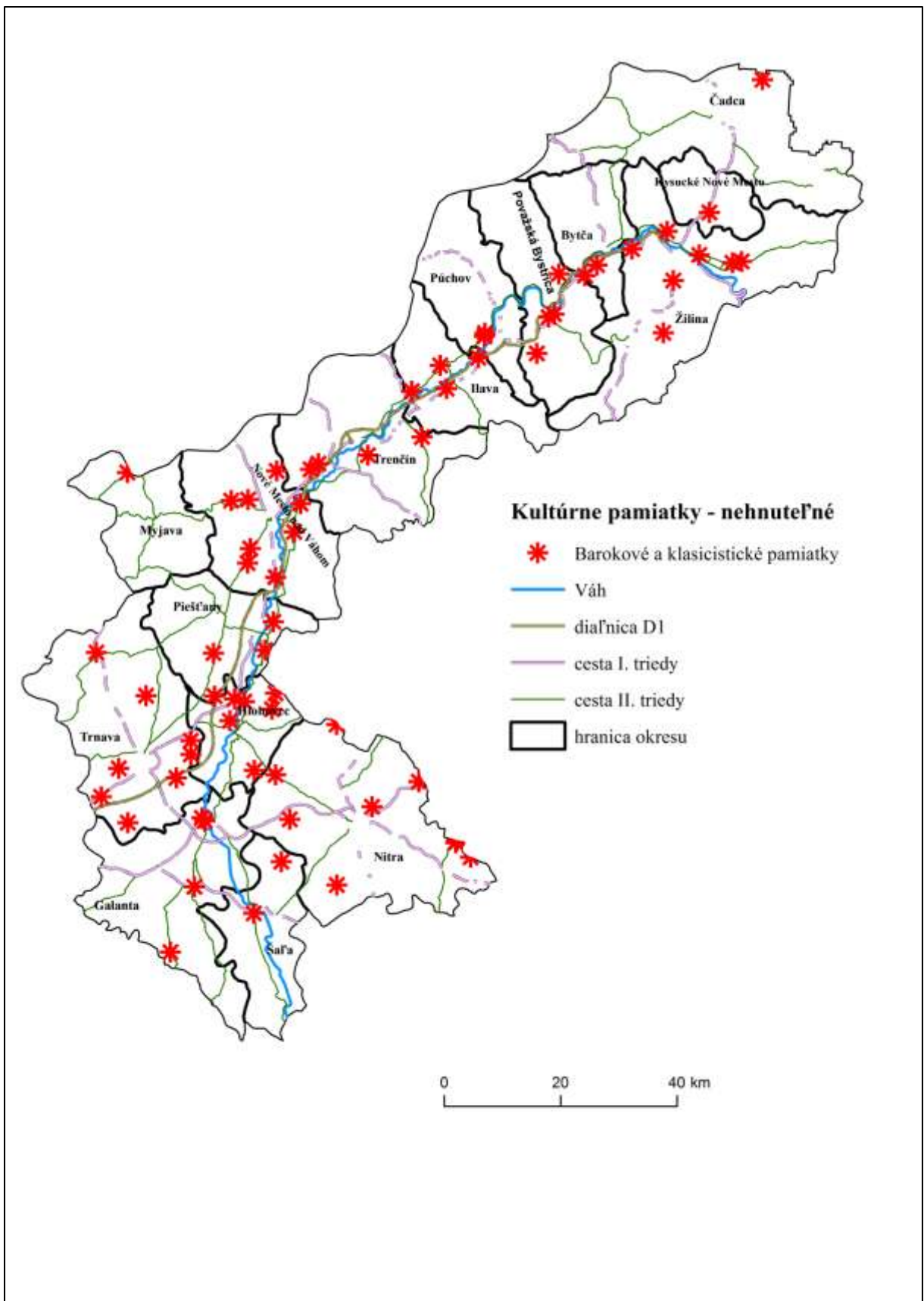
Obr. 17: Nehnuteľné kultúrne pamiatky na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

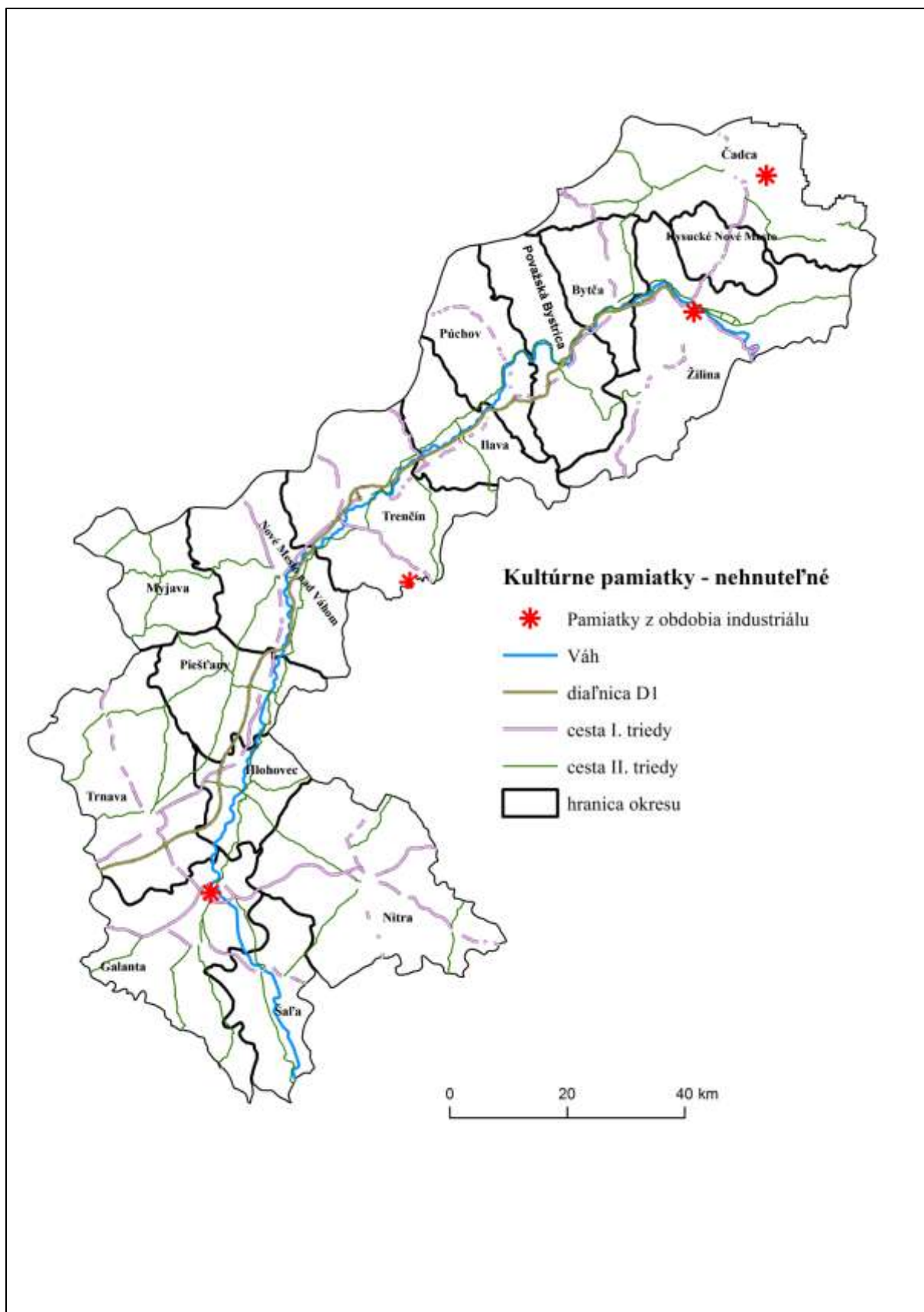
Obr. 18: Gotické pamiatky na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

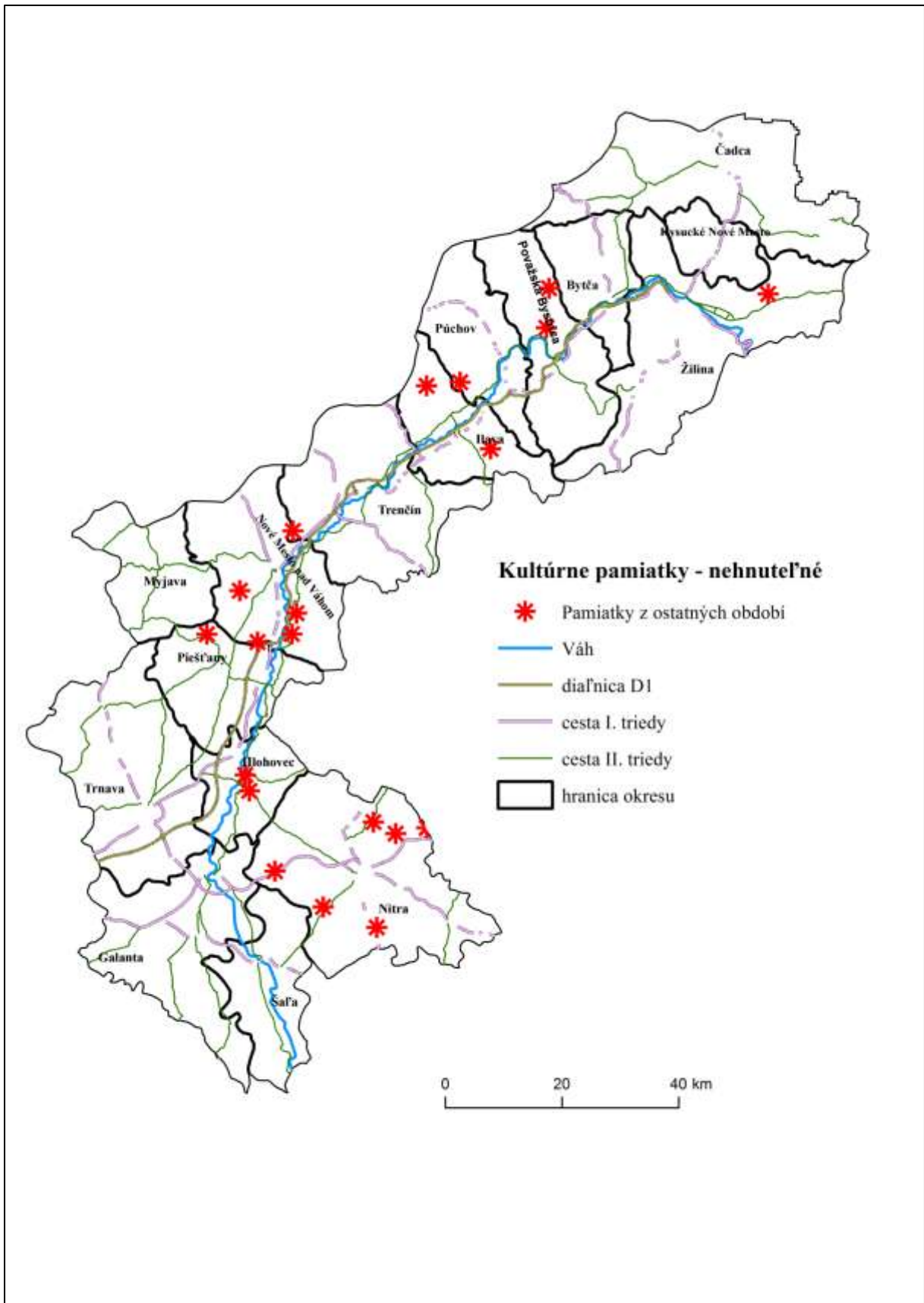
Obr. 19: Renesančné pamiatky na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

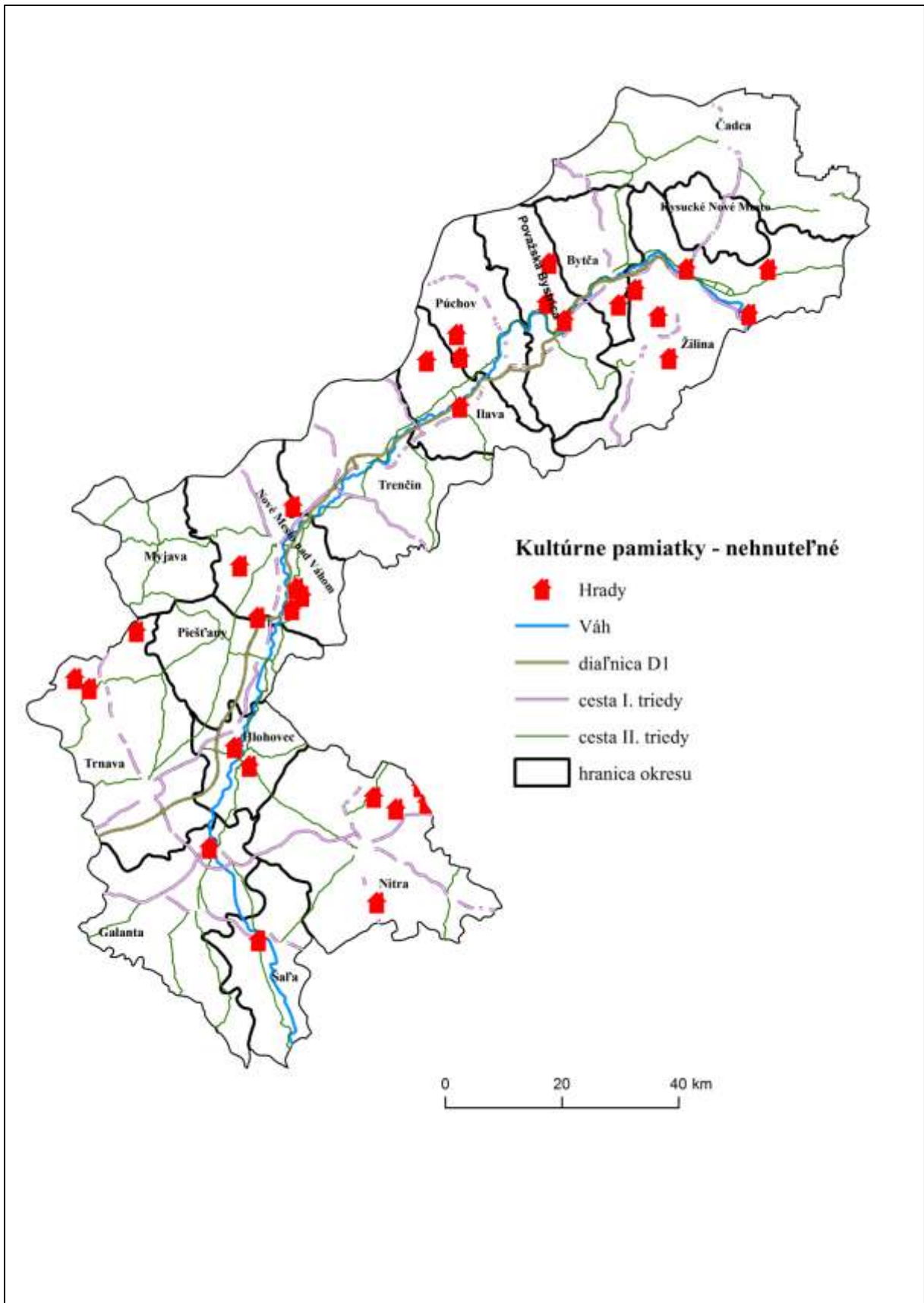
Obr. 20: Barokové a klasicistické pamiatky na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

Obr. 21: Pamiatky z obdobia industriálu na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

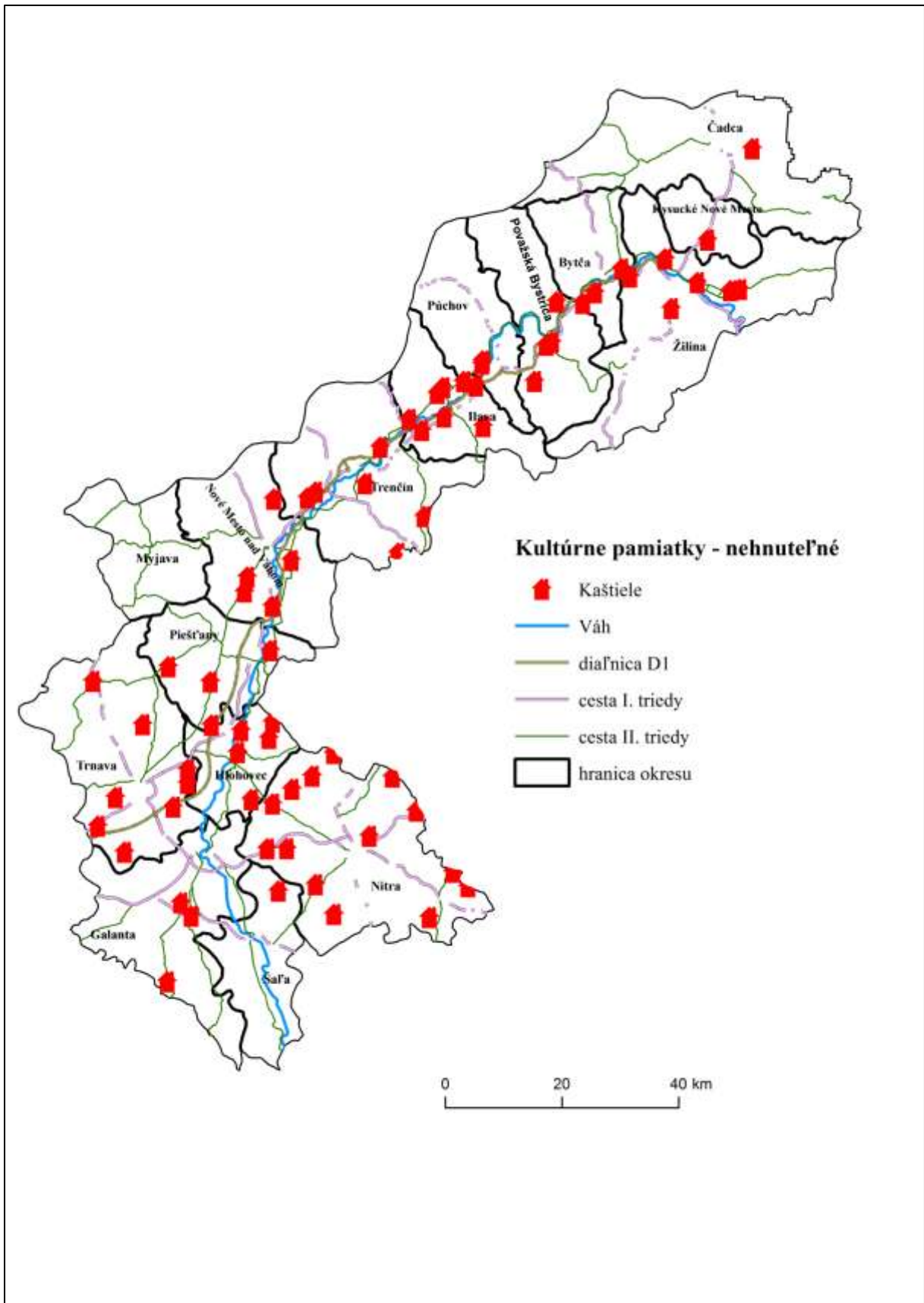

Obr. 22: Pamiatky z ostatných období na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

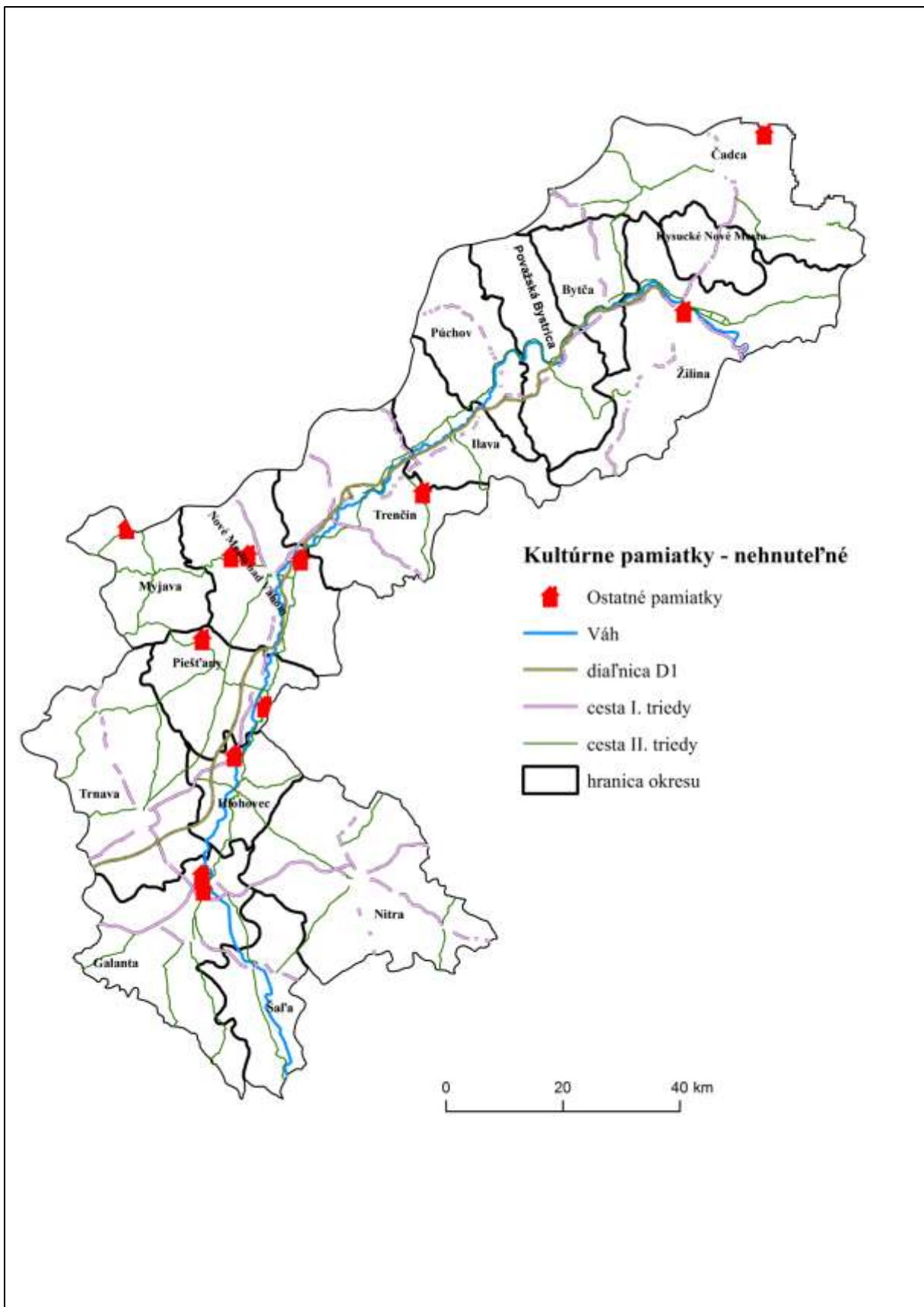

Obr. 23: Hrady na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

Obr. 24: Kaštiele na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

Obr. 25: Ostatné nehnuteľné kultúrne pamiatky na Považí (zdroj: vlastná tvorba v programe ArcMap 10.1)

10 ZÁVER

Na základe funkčno –chronologického modelu cestovného ruchu od Mariota (1983) boli v práci komplexne zhodnotené lokalizačné, selektívne a realizačné predpoklady cestovného ruchu. Ako hlavná téma práce bolo hodnotenie kultúrnohistorických predpokladov cestovného ruchu, ich priestorové rozmiestnenie a ich interpretácia do máp. Môžeme konštatovať, že záujmové územie má z hľadiska kultúrnohistorických predpokladov veľký potenciál. Svedčí o tom aj fakt, že územie sa nachádza na dôležitých dopravných tepnách, ktoré napomáhajú minimalizácii časových a vzdialenostných strát a rovnako aj fakt, že Považie je historické územie s veľkým množstvom pamiatok, čo sme mohli vidieť v mapách.

S pohľadom na rozmiestnenie kultúrnohistorických pamiatok, ktoré boli rozdelené na plošné a pamiatky viazané na konkrétne miesto, môžeme povedať, že z historického hľadiska bola ich výstavba a umiestnenie viazané na rieku Váh, ktorá celým územím preteká a takisto aj na blízkosť historickej zeme Moravy. Rieka Váh bola od minulosti zdrojom pitnej vody a dopravnou tepnou. Okrem toho okolité lesy poskytovali dostatok potravy a prírodných zdrojov. Pohoria, medzi ktorými rieka Váh preteká poskytovali prírodnú hranicu pred okolitým svetom. V prípade povojnových pamiatok išlo predovšetkým o miesta kam vojnový konflikt zasahoval prípadne o miesta, z ktorých odvedení vojaci pochádzali alebo kde zahynuli. Môžeme teda konštatovať, že Váh zohral dôležitú úlohu pri lokalizácii pamiatok.

Ak sa pozrieme na metodiku práce konkrétne na samotné delenie pamiatok zistíme, že z časového hľadiska na území prevládajú barokové a klasicistické pamiatky, čo je vzhľadom k tomuto obdobiu logické, keďže to bolo obdobie prechodu z hradného spôsobu bývania na spôsob bývania v menších a honosnejších objektoch, preto sa na tomto území z tohto obdobia zachovali hlavne kaštiele. V súčasnosti veľa z nich plní inú funkciu akú plnili v minulosti no z architektonického a umeleckého hľadiska sú pre účastníkov cestovného ruchu stále prítiažlivé.

Po zhodnotení cieľov práce sme dospeli k názoru, že územie Považia bolo vo všetkých pohľadoch v minulosti závislé na rieke Váh, preto väčšina miest a pamiatok leží práve na alebo v blízkosti tohto vodného toku. Ak sa pozrieme na mapy, tak zistíme, že priestorovo sú pamiatky rovnomerne rozmiestnené po celom toku Váhu.

11 SUMMARY

This bachelor thesis focuses on cultural historical preconditions of geography of tourism in historical region Povazie. In first part, there is a description of localization, selective and implementation factors of geography of tourism and connection with studied territory. As the next step we have approached the territory. Special attention is devoted to a spatial analysis of cultural historical monuments. First of all we have described the diagram, which describes chosen method of dividing of cultural historical objects and places. Then we have described individual parts of the diagram. First we have written about monuments fixed to space and then monuments fixed to specific location. The important role was to describe monuments in terms of time. The most important component of this work is geographic view on spatial layout. The results of the work is that cultural historical preconditions depended on natural conditions, mainly on location of the river Vah, which was the most important part of this land for surrounding resources and good road access.

12 LITERATÚRA A ZDROJE

Literatúra

BUKÁČEK, Tomáš: Rozvoj turistiky v CHKO Žďárske vrchy. Olomouc: PŘF UPOL, 2014.

74 s. Bakalárska práca

DVOŘÁKOVÁ, Viera a Daniel KOLLÁR. *Kultúrne krásy Slovenska: Najkrajšie mestá a mestské pamiatkové rezervácie*. 1. vyd. Bratislava: Dajama, 2007, 127 s.

HANUŠIN, Ján. *Poznávame Slovensko: Trenčín a okolie*. 1. vyd. Bratislava: Dajama, 2005, 138 s.

IZAKOVIČOVÁ, Mária, Eva KRIŽANOVÁ a Andrej FIALA. *Slovenské hrady a kaštiele*. Bratislava: Šport, 1969, 200 s.

JANKOVIČ, Vendelín et al. *Národné kultúrne pamiatky na Slovensku*. 2. vyd. Martin: Osveta, 1984, 299 s.

KOLLÁR, Daniel a Ján LACIKA. *S batohom po Slovensku: Biele Karpaty*. 1. vyd. Bratislava: Dajama, 2005, 157 s.

KOREC, Pavol, Viliam LAUKO, Ladislav TOLMÁČI a Gabriel ZUBRICZSKÝ. *Kraje a okresy Slovenska: Nové administratívne členenie*. 1. vyd. Bratislava: Q 111, 1997.

MARIOT, Peter. *Geografia cestovného ruchu*. Bratislava: Veda, 1983, 223 s.

PETROVIČ, Daniel et al. *Považský Inovec: Turistický sprievodca ČSSR*. Bratislava: Šport, 1986, 210 s.

PISOŇ, Štefan. *Hrady, zámky a kaštiele na Slovensku*. 1. vyd. Martin: Osveta, 1973, 504 s.

TOUŠEK, Václav, Jiří VYSTUPIL, Josef KUNC et al. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008, 411 s.

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Regióny Slovenska*. Bratislava: Veda, 2004, 107 s.

VAVRÍK, Bartolomej et al. *Biele Karpaty: Turistický sprievodca ČSSR*. Bratislava: Šport, 1988, 308 s.

VAVRÍK, Bartolomej et al. *Strážovské vrchy: Turistický sprievodca ČSSR*. Bratislava: Šport, 1985, 317 s.

Internetové zdroje

Bytčiansky zámok [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné

z: http://sk.wikipedia.org/wiki/Byt%C4%8Di%C3%A1nsky_z%C3%A1mok

Čičmany [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: Čičmany, dostupné na:

<http://cestovanie.aktuality.sk/clanok/1092/cicmany-ludovy-skvost-v-rajeckej-doline/>

Hrady, zámky, kaštiele: Mestská pamiatková rezervácia Nitra [online]. [cit. 2015-04-24].

Dostupné z:

http://www.kastiel.org/index.php?option=com_hotproperty&task=view&id=22&Itemid=76

História mesta Trnava [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné

z: <http://www.om3ktr.sk/trnava.html>

Historická lesná úvratová železnica [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné

z: http://sk.wikipedia.org/wiki/Historick%C3%A1_lesn%C3%A1_%C3%BAvra%C5%A5ov%C3%A1_%C5%BEeleznica

Historické centrum Žiliny [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné

z: <http://www.regionmalafatra.sk/co-vidiet/kultura-a-historia/historicke-centrum-ziliny>

Hrady, zámky, kaštiele: Mestská pamiatková rezervácia Trnava [online]. [cit. 2015-04-24].

Dostupné

z: http://www.kastiel.org/index.php?option=com_hotproperty&task=view&id=54&Itemid=76

Kostolec [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné

z: [http://sk.wikipedia.org/wiki/Kostolec_\(hradisko\)](http://sk.wikipedia.org/wiki/Kostolec_(hradisko))

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD ŽILINA. *Pamiatková zóna v Kysuckom Novom Meste: Zásady ochrany pamiatkového územia* [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: https://www.pamiatky.sk/Content/PZ_ZASADY/Kysucke_Nove_Mesto/0101-KNM-text.pdf

MESTO NITRA. *Centrálna mestská zóna Nitra* [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: http://www.nitra.sk/e107_files/files/textova_cast_cmz1.pdf

Mestská pamiatková rezervácia: Trenčín [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://slovakia.travel/trencin>

Mohyla Milana Rastislava Štefánika [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: [http://sk.wikipedia.org/wiki/Mohyla_Milana_Rastislava_%C5%A0tef%C3%A1nika_\(Bradlo\)](http://sk.wikipedia.org/wiki/Mohyla_Milana_Rastislava_%C5%A0tef%C3%A1nika_(Bradlo))

Molpír [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Molp%C3%ADr>

Nitra [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Nitra>

Nitra: Martinský vrch [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.apsida.sk/c/45/nitra-martinsky-vrch-romansky-kostol>

Pamätný dom SNR [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: http://sk.wikipedia.org/wiki/Pam%C3%A4tn%C3%BD_dom_Slovenskej_n%C3%A1rodnej_rady

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky: Register NKP [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.pamiatky.sk/po/po>

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky: Register pamiatkových rezervácií [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.pamiatky.sk/sk/page/register-pamiatkovych-rezervacii>

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky: Register pamiatkových zón [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.pamiatky.sk/sk/page/register-pamiatkovych-zon>

PAMIATKOVÝ ÚRAD SR. *Zásady ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt územia pamiatkovej zóny Beckov* [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: https://www.pamiatky.sk/Content/PZ_ZASADY/Beckov/0101-Beckov-text.pdf

Považie [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Pova%C5%BEie>

Povina: stránky obce [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.obec-povina.sk/index.php/81-uvod/74-vitajte>

Štatistiky: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: http://www.upsvar.sk/statistiky.html?page_id=1247

Vidiecka pamiatková zóna: Klokočov - Do Kršle [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.regionkysuce.sk/sk/zaujímavosti-z-regionu-kysuce/kulturno-historicke/145-vidiecka-pamiatkova-zona-klokocov-do-krsle>

Zoznam národných kultúrnych pamiatok [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: http://sk.wikipedia.org/wiki/Zoznam_n%C3%A1rodn%C3%BDch_kult%C3%BArnych_pamiatok_na_Slovensku_vyh1%C3%A1sen%C3%BDch_pred_rokom_2002

Zoznam príloh

- Príloha 1:** Mohyla Milana Rastislava Štefánika
- Príloha 2:** Hradisko Kostolec
- Príloha 3:** Pamätný dom SNR
- Príloha 4:** Historická lesná úvrat'ová železnica
- Príloha 5:** Hradisko Molpír
- Príloha 6:** Hrad Strečno
- Príloha 7:** Univerzitné budovy Trnavskej univerzity
- Príloha 8:** Hnutel'né kultúrne pamiatky
- Príloha 9:** Gotika - pamiatky
- Príloha 10:** Renesancia - pamiatky
- Príloha 11:** Barok a klasicizmus - pamiatky
- Príloha 12:** Industriál - pamiatky
- Príloha 13:** Ostatné – pamiatky

Príloha 1: Mohyla M. R. Štefánika

Príloha 2: Hradisko Kostolec

Príloha 3: Pamätný dom SNR

Príloha 4: Historická lesná úvrat'ová železnica

Príloha 5: Hradisko Molpír

Príloha 6: Hrad Strečno

Príloha 7: Univerzitné budovy Trnavskej univerzity

Názov	Obec	Okres
Pomník padlých v SNP	Cabaj - Čápor	Nitra
Pomník padlých v I. a II. sv. vojne	Čižare	Nitra
Pamätník padlých v r. 1849	Tešedíkovo	Šaľa
Pomník antifašistickej manifestácie	Trnovec nad Váhom	Šaľa
Pomník padlých v SNP	Ladce	Ilava
Pomník padlých v r. 1849, I. a II. sv. vojne a SNP	Brezová pod Bradlom	Nové Mesto nad Váhom
Pamätník Milana Rastislava Štefánika	Brezová pod Bradlom	Nové Mesto nad Váhom
Pomník padlých v I. a II. sv. vojne a SNP	Bzince pod Javorinou	Nové Mesto nad Váhom
Pomník padlých v I. a II. sv. vojne	Čachtice	Nové Mesto nad Váhom
Pamätník padlých v SNP	Lubina	Nové Mesto nad Váhom
Pomník padlých v I. a II. sv. vojne	Lubina	Nové Mesto nad Váhom
Pomník padlých partizánov	Nová Bošáca	Nové Mesto nad Váhom
Pomník padlých v I. sv. vojne	Nové Mesto nad Váhom	Nové Mesto nad Váhom
Pomník padlých v I. a II. sv. vojne	Podolie	Nové Mesto nad Váhom
Pomník padlých v II. sv. vojne	Stará Lehota	Nové Mesto nad Váhom
Pomník upáleným partizánom	Stará Turá	Nové Mesto nad Váhom
Pomník padlých v SNP	Višňové	Nové Mesto nad Váhom
Pomník padlých v II. sv. vojne	Prečín	Považská Bystrica
Pamätník padlých v II. sv. vojne	Udiča	Považská Bystrica
Pomník padlých v SNP	Vrchteplá	Považská Bystrica
Pomník padlých v II. sv. vojne	Lazy pod Makytou	Púchov
Pomník padlých v SNP	Dolná Súča	Trenčín
Pomník padlých v r. 1849	Kostolná - Záriečie	Trenčín
Pomník padlých v SNP	Selec	Trenčín
Pomník padlých v SNP	Trenčianske Teplice	Trenčín
Pomník padlých v I. a II. sv. vojne	Trenčín	Trenčín
Pomník popravených v I. sv. vojne	Trenčín	Trenčín
Pomník popravených antifašistov	Trenčín	Trenčín
Pomník padlých v I. sv. vojne	Pusté Úľany	Galanta
Pomník padlých v II. sv. vojne a SNP	Šintava	Galanta
Pomník padlých v I. sv. vojne	Červeník	Hlohovec
Pamätník padlých v SNP	Chteľnica	Piešťany
Pomník padlých rumunských vojakov	Piešťany	Piešťany
Pomník padlých v SNP	Piešťany	Piešťany
Pomník padlých v SNP	Prašník	Piešťany
Pomník padlých sovietskych vojakov	Dobrá Voda	Trnava
Pomník padlých v I. a II. sv. vojne	Raková	Čadca
Pomník padlých v I. sv. vojne	Skalité	Čadca
Pomník padlých v I. a II. sv. vojne	Turzovka	Čadca
Pomník zavraždených obyvateľov	Vysoká nad Kysucou	Čadca
Pomník padlých partizánov	Fačkov	Žilina
Pomník padlých v SNP	Kunerad	Žilina
Pomník padlých v SNP	Lietavská Lúčka	Žilina
Pamätník francúzskych partizánov	Strečno	Žilina
Pomník padlých v SNP	Teplička nad Váhom	Žilina
Pomník padlých v SNP	Varín	Žilina
Pomník Juraja Jánošíka	Terchová	Žilina

Príloha 8: Hnutelné kultúrne pamiatky

Názov	Obec	Okres	Charakter
Kaštieľ Horné Lefantovce	Horné Lefantovce	Nitra	Svetské
Hrad Gymeš	Jelenec	Nitra	Svetské
Mestská veža	Ilava	Ilava	Svetské
Hrad Tematín	Hrádok	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Považský hrad	Považské Podhradie	Považská Bystrica	Svetské
Hrad Lednica	Lednica	Púchov	Svetské
Kláštor Skalka	Skalka nad Váhom	Trenčín	Sakrálné
Kaštieľ Eszteházyovcov	Galanta	Galanta	Svetské
Hrad Ostrý Kameň	Buková	Trnava	Svetské
Hrad Dobrá Voda	Dobrá Voda	Trnava	Svetské
Smolenický zámok	Smolenice	Trnava	Svetské
Hrad Hričov	Hričovské Podhradie	Žilina	Svetské
Hrad Lietava	Lietava	Žilina	Svetské
Starý hrad	Varín	Žilina	Svetské
Hrad Budatín	Žilina	Žilina	Svetské

Príloha 9: Gotika – pamiatky

Názov	Obec	Okres	Kategória
Kaštieľ Lúčnica nad Žitavou	Lúčnica nad Žitavou	Nitra	Svetské
Templársky kaštieľ	Lukáčovce	Nitra	Svetské
Kaštieľ Ghiczyovcov	Nové Sady	Nitra	Svetské
Kaštieľ Illesházyovcov	Dubnica nad Váhom	Ilava	Svetské
Kaštieľ Königseggovcov	Pruské	Ilava	Svetské
Kaštieľ Horovce	Horovce	Púchov	Svetské
Kaštieľ Madocsanyiovcov	Motešice	Trenčín	Svetské
Čhtelnický kaštieľ	Čhtelnica	Piešťany	Svetské
Kaštieľ Kotešová	Kotešová	Bytča	Svetské
Súl'ovský hrad	Súl'ov	Bytča	Svetské

Príloha 10: Renesancia - pamiatky

Názov	Obec	Okres	Kategória
Kaštieľ Hruboňovo	Hruboňovo	Nitra	Svetské
Kaštieľ Forgáčovcov	Jelenec	Nitra	Svetské
Kaštieľ Mojmirovce	Mojmirovce	Nitra	Svetské
Kaštieľ Zámajských	Nitrianske Hrnčiarovce	Nitra	Svetské
Kaštieľ Klobušických	Nová Ves nad Žitavou	Nitra	Svetské
Kaštieľ Szörényiövcov	Nová Ves nad Žitavou	Nitra	Svetské
Kaštieľ Rišňovce	Rišňovce	Nitra	Svetské
Kaštieľ Tajnajövcov	Tajná	Nitra	Svetské
Kaštieľ Eszteházyövcov	Veľké Zálužie	Nitra	Svetské
Biskupský kaštieľ	Močenok	Šaľa	Svetské
Vodný hrad	Šaľa	Šaľa	Svetské
Bohunický kaštieľ	Bohunice	Ilava	Svetské
Kaštieľ Borčických	Borčice	Ilava	Svetské
Kaštieľ Šipekyövcov	Ilava	Ilava	Svetské
Kaštieľ Motešických	Ladce	Ilava	Svetské
Mlyn Beblavých	Vrbovce	Myjava	Technické
Pamätný dom Dionýza Štúra	Beckov	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Kaštieľ Brunovce	Brunovce	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Pamätný dom Ľudmily Podjavorinskej	Bzince pod Javorinou	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Kaštieľ Draškovičövcov	Čachtice	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Kaštieľ Častkovce	Častkovce	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Taberov kaštieľ	Kočovce	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Pamätný dom Samuela Štúra	Lubina	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Kaštieľ Ostrolúckych	Zemianske Podhradie	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Kaštieľ Dolný Lieskov	Dolný Lieskov	Považská Bystrica	Svetské
Kaštieľ Szunyoghövsckých	Jasenica	Považská Bystrica	Svetské
Kaštieľ Balassövcov	Považská Bytrica	Považská Bystrica	Svetské
Kaštieľ Szapáryövcov	Považská Bytrica	Považská Bystrica	Svetské
Kaštieľ Lednické Rovne	Lednické Rovne	Púchov	Svetské
Kaštieľ Medné	Lednické Rovne	Púchov	Svetské
Kaštieľ Adamövscké Kochanovce	Adamövscké Kochanovce	Trenčín	Svetské
Kaštieľ Szilvayövcov	Melčice-Lieskové	Trenčín	Svetské
Kúpeľný dom	Trenčianske Teplice	Trenčín	Svetské

Príloha 11: Barok a klasicizmus – pamiatky

Názov	Obec	Okres	Charakter
Kaštieľ Serényiovcov	Trenčín	Trenčín	Svetské
Kaštieľ Nebojsa	Galanta	Galanta	Svetské
Pivovar Sereď	Sereď	Galanta	Technické
Hrad Šintava	Sereď	Galanta	Svetské
Kaštieľ Eszteházyovcov	Tomášikovo	Galanta	Svetské
Kaštieľ Horné Otrokovce	Horné Otrokovce	Hlohovec	Svetské
Kaštieľ Horné Trhovište	Horné Trhovište	Hlohovec	Svetské
Frideský kaštieľ	Koplotovce	Hlohovec	Svetské
Hrad Leopoldov	Leopoldov	Hlohovec	Svetské
Pamätná fara Jána Hollého	Madunice	Hlohovec	Svetské
Kaštieľ Sasinkovo	Sasinkovo	Hlohovec	Svetské
Kaštieľ Moravany nad Váhom	Moravany nad Váhom	Piešťany	Svetské
Kaštieľ Pečeňady	Pečeňady	Piešťany	Svetské
Kaštieľ Rakovice	Rakovice	Piešťany	Svetské
Pamätná vila Ludwiga van Beethovena	Ratnovce	Piešťany	Svetské
Letný kaštieľ	Biely Kostol	Trnava	Svetské
Kaštieľ Brestovany	Brestovany	Trnava	Svetské
Kaštieľ Bučany	Bučany	Trnava	Svetské
Kaštieľ Cífer	Cífer	Trnava	Svetské
Brunswickovský kaštieľ	Dolná Krupá	Trnava	Svetské
Kaštieľ Trstín	Trstín	Trnava	Svetské
Kaštieľ Zichyovcov	Voderady	Trnava	Svetské
Kaštieľ Majláthovcov	Zavar	Trnava	Svetské
Kaštieľ Maršová-Rašov	Maršová-Rašov	Bytča	Svetské
Kaštieľ Predmier	Predmier	Bytča	Svetské
Výpravná budova	Skalité	Čadca	Technické
Kaštieľ Radoľa	Radoľa	Kysucké Nové Mesto	Svetské
Kaštieľ Szunyoghovských	Divinka	Žilina	Svetské
Kaštieľ Dolný Hričov	Dolný Hričov	Žilina	Svetské
Kaštieľ Gbeľany	Gbeľany	Žilina	Svetské
Kaštieľ Pongráczovcov	Krasňany	Žilina	Svetské
Kuneradský zámok	Kunerad	Žilina	Svetské
Kaštieľ Pongráczovcov	Lietavská Lúčka	Žilina	Svetské
Kaštieľ Teplička nad Váhom	Teplička nad Váhom	Žilina	Svetské

Príloha 11: Barok a klasicizmus – pamiatky

Názov	Obec	Okres	Charakter
Kaštieľ Veľká Hradná	Veľká Hradná	Trenčín	Svetské
Pracovný tábor	Sereď	Galanta	Technické
Kaštieľ grófa Belestréma	Očsadnica	Čadca	Svetské
Behrensova synagóga	Žilina	Žilina	Sakrálna

Príloha 12: Industriál – pamiatky

Názov	Obec	Okres	Charakter
Kaštieľ Báb	Báb	Nitra	Svetské
Hrádok Arkuš	Branč	Nitra	Svetské
Wáagnerov kaštieľ	Cabaj-Čápor	Nitra	Svetské
Hrádok Jelenec	Jelenec	Nitra	Svetské
Hrádok Podhorany	Podhorany	Nitra	Svetské
Hradisko Žibrica	Žirany	Nitra	Svetské
Košecký hrad	Košeca	Ilava	Svetské
Hrad Vršatec	Vršatské Podhradie	Ilava	Svetské
Čachtický hrad	Čachtice	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Haluzický hrad	Haluzice	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Hradisko Hrádok	Hrádok	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Hrad Lúka	Lúka	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Hradisko Pobedim	Pobedim	Nové Mesto nad Váhom	Svetské
Hrádok Žilín	Papradno	Považská Bystrica	Svetské
Hrádok Predná Hôrka	Udiča	Považská Bystrica	Svetské
Hradisko Ostrá hora	Kvašov	Púchov	Svetské
Hlohovský zámok	Hlohovec	Hlohovec	Svetské
Kaštieľ Erdödyovcov	Hlohovec	Hlohovec	Svetské
Jaskynné sídlisko	Prašník	Piešťany	Svetské
Hrádok Hôrka	Lysica	Žilina	Svetské

Príloha 13: Ostatné obdobia - pamiatky